

N:o 7.

Ank. till Riksd. Kansli d. 26 April 1871, kl. 3 e. m.

Konstitutions-Utskottets Memorial, med förslag till ny Tryckfrihets-förordning.

Sedan Regeringsformen i 85 § förklarar, att såsom grundlag skulle anses den Tryckfrihets-förordning Konungen och Riksdagen gemensamt komme att fastställa i enlighet med de i Regeringsformen bestämda grundsatser, angifvas i följande § dessa grundsatser sålunda, att med tryckfrihet förstås rättigheten att utan några af den offentliga makten i förväg lagda hinder utgifva skrifter, att sedermera endast inför laglig domstol kunna tilltalas för deras innehåll, och att icke i annat fall kunna därför straffas, än om detta innehåll strider mot tydlig lag, gifven att bevara allmänt lugn, utan att återhålla allmän upplysning. På grundvalen af fullkomlig frihet att utgifva skrifter under motsvarande skyldighet att inför laga domstol ansvara för deras innehåll skulle alltså den Tryckfrihets-förordning hvila, hvars snara fastställande Regeringsformen utlofvade såsom en af det nya statsskickets dyrbaraste och mest efterlängtade frukter.

Denna förväntan uppfylldes, hvad beträffar betryggandet af rättigheten att utan några af den offentliga makten i förväg lagda hinder utgifva skrifter på ett sätt, som, derest man endast fäster sig vid innehållet af de i detta afseende gifna bestämmelser, icke synes lemna något öfrigt att önska. Med en kasuistik, som numera, efter ett långvarigt åtnjutande af en oinskränkt tryckfrihet, till och med vill synas allt för omständlig, har Tryckfrihets-förordningen sökt och lyckats stänga vägen för de ingrepp och inskränkningar af mångfaldig art, med hvilka under närmast förflutna tider den verkställande maktens innehafvare sökte

kringskära den sjelfständiga pressens verksamhet och göra dess ställning outhärdlig. Äfven den periodiska pressen fick sin andel i den allmänna tryckfriheten oförkränt till godo, och det nära nog godtyckliga välde öfver densamma, som genom de år 1812 vidtagna förändringar i Tryckfrihets-förordningen för en tid inrymdes åt den administrativa makten, har upphört, utan att ersättas af de säkerhetsmått under form af borgen eller deposition af penningar såsom vilkor för rättigheten att utgifva periodisk skrift, med hvilka man i flera Europas länder förgäfves sökt förekomma tryckfrihetens missbruk, men hvilka i sjelfva verket innebära att fullständig frihet att i tryck meddela sina tankar endast tillkommer den, som innehar ett visst mått af förmögenhet. Och ehuru Tryckfrihets-förordningen hos utgifvare af periodisk skrift fordrar vissa kvalifikationer, nemligen att han icke skall vara för nesligt brott dömd eller förklarad ovärdig att föra andras talan, så äro likväl dessa af den beskaffenhet, att de med visshet kunna sägas icke hafva från rättigheten att utgifva ifrågavarande slag af skrifter utestängt någon, som, derest kvalifikationerna icke funnits föreskrifna, skulle varit i tillfälle att utöfva sådan verksamhet. När härtill kommer, att Tryckfrihets-förordningen sorgfälligt undandragit polisdomstolarne all pröfning af åtalade skrifers innehåll och genom användande af juryinstitutionen i tryckfrihetsmål sökt bereda en ytterligare garanti för dessa måls oväldiga behandling samt att, i följd af Tryckfrihets-förordningens bud, de borgerliga yrken, af hvilkas obehindrade utveckling pressens ställning är så väsendtligen beroende, boktryckerinäringen och bokhandeln, äfven under skråtvångets tider hos oss åtnjutit en hög grad af frihet, så må man med skäl egna allt erkännande åt den omsorg, hvarmed lagstiftaren, såvidt i hans förmåga stått, sökt genom denna lag på trygga grundvalar befästa och med säkra värn omhägna den fria yttranderätten i vårt land.

Men ju friare pressen är och ju större i följd deraf dess inflytande på det allmänna tänkesättet, desto mera ligger det makt uppå, att den i Regeringsformen jemväl uttalade grundsatsen om skyldighet för den som begått brott genom tryckt skrift, att därför ansvara, inom den speciela tryckfrihetslagstiftningen så genomföres och tillämpas, att lagen lemnar samhället och dess medlemmar allt det skydd mot pressens missbruk, man af den kan fordra. Sådana fordringar må visserligen icke sträckas derhän, att lagen skulle kunna helt och hållet förekomma missbruken eller förebygga deras skadliga verkningar, men om det skulle visa sig, att lagen hvilat på så oriktiga principer, att den icke blott saknar förmåga att på ett för den oförvillade rättskänslan tillfredsställande sätt bestraffa missbruken, sedan de en gång framträdt, utan ock i icke ringa

mån bidrager att framkalla dem, så ligger häri utan tvifvel en stark uppfordran till lagstiftaren att tillse, huru ändring i ett så beskaffadt förhållande må kunna beredas. Anmärkningar af denna allvarsamma art hafva esomoftast och i sednare tider med stor styrka riktats mot de delar af Tryckfrihets-förordningen, af hvilkas ändamålsenliga affattning möjligheten att till förtjent straff befordre den verkliga gerningsmannen vid ett begånget tryckfrihetsbrott väsendtligen beror, nemligen bestämmelserna om ansvarighet för tryckt skrifts innehåll och om tryckfrihetsnämndens sammansättning. Mer än en gång, ehuru hittills utan resultat, hafva ock ändringar i dessa delar varit inom Riksdagen ifrågasatta, och sednast har Konstitutions-Utskottet vid 1869 års riksdag framlagt förslag till förändrade bestämmelser om ansvarigheten, hvilka dock icke tillvunno sig Riksdagens bifall, bland annat af det skäl, att Utskottet ansågs icke hafva tagit nödig hänsyn till det samband, hvari denna fråga onekligen står till den om en förbättrad sammansättning af juryn. Af denna anledning är det som Utskottet nu ansett sig böra i främsta rummet upptaga dessa begge frågor till förnyad behandling och välja dem till utgångspunkt för den framställning till Riksdagen, som Utskottet nu, med stöd af 38 § Riksdags-ordningen, går att göra.

En utförligare redogörelse för de förändringar lagstiftningen om ansvarighet för tryckt skrift undergått sedan den tid, då allmän tryckfrihet först stadgades såsom lag i Sverige, har lemnats af 1869 års Konstitutions-Utskott i dess Utlåtande N:o 14. Hänvisande till denna redogörelse i afseende på tiden före 1809, vill Utskottet nu endast erinra, att sedan 1766 års Tryckfrihets-förordning så väl för periodisk som för icke periodisk skrift stadgat, att författaren skulle bära ansvaret, men ålagt boktryckaren att, der författaren å skriften icke utsatt sitt namn, antingen styrka hvem som vore skriftens författare eller ock sjelf stå ansvar för dess innehåll, så hade detta förhållande småningom förändrats derhän, att ansvar för tryckt skrifts innehåll ålåg boktryckaren ensam och detta ej blott i afseende på skrifter i allmänhet utan ock periodiska skrifter, till hvilkas utgifvande endast boktryckare kunde erhålla tillstånd.

Med den närmast förflutna tidens erfarenhet för ögonen sökte man genom den nya Tryckfrihets-förordning, som efter 1809 års statshvälfning af Riksdagen antogs och den 9 Mars 1810 af Konungen stadfästades, i främsta rummet att befria boktryckaren från den ovilkorliga ansvars-skyldighet, som genom förut gällande författningar varit honom ålagd, men på samma gång så vidt möjligt skydda författarens rätt att, der han så önskade, vara okänd. Så snart författarens namn fanns å tryckt

skrift utsatt, blef det derföre han, som, på sätt af 1 § 5 och 7 mom. samt 5 § 1 mom. framgick, ställdes till ansvar för dess innehåll, derest det befanns brottsligt. Men hade författare icke låtit utsätta sitt namn, kunde boktryckaren, som i sådant fall i första hand tilltalades, leda ansvaret från sig genom att förete en af författaren undertecknad namnsedel, bevittnad af två af boktryckaren väl kända personer, på hvilka ansvaret för skriftens innehåll öfvergick, om författarens namn eller hemvist befundes i namnsedeln oriktigt uppgifna eller ock der saknades. Dock ansåg man anonymitetsrätten fordra, att namnsedeln, först sedan målet efter ransakning vid underrätt öfverlemnats till Hofrätt för att der af dömas, kunde boktryckaren affordras och detta endast efter inhemtande af Tryckfrihets-komitéens yttrande och då målet var af urbota beskaffenhet eller boktryckaren pröfvades ega den ringa förmögenhet, att böterna, då de öfverstege sexton Riksdaler 32 skillingar Banko, måste i fängelsestraff förvandlas. Sålunda nöjde man sig i allmänhet med boktryckarens ansvarighet, såvida ej urbota brott var begånget, i hvilket fall författaren, då han kunde anträffas, alltid borde svara. Samma bestämmelser gällde jemväl för periodiska skrifter, i afseende på hvilka dock särskildt stadgades, att utgifvaren borde stå författareansvar. Deremot saknades ännu alla föreskrifter om uttagande af tillståndsbevis och innehafvande af vissa behörighetsvilkor för utgifvande af sådan skrift.

Man kunde ej undgå att snart erfara olägenheterna af de hinder denna Tryckfrihets-förordning lade i vägen för den rätte svarandepartens upptäckande och inkallande redan vid rättegångens början, samt af de uppskof i rättegången, som deraf förorsakades. Detta jemte de missbruk af den nyvunna tryckfriheten, hvilka under de närmast efter år 1810 följande åren egt rum, föranledde Kongl. Maj:t att i Proposition till Rikets Ständer den 26 Maj 1812 till öfvervägande i sammanhang med de från föregående riksdagar hvilande anmärkningar mot Tryckfrihets-förordningen framställa förslag till ändringar i denna lag af den genomgripande natur, att sedan de, i strid med Regeringsformens 81 §, blifvit redan vid samma riksdag antagna, en ny Tryckfrihets-förordning, ännu i hufvudsakliga delar gällande, utfärdades den 16 Juli 1812.

Denna lag, som sålunda tillkommit utan den mogna pröfning dess stora vigt och dess egenskap af grundlag bort tillförsäkra densamma, åsyftade förnämligast att åt administrativ myndighet uppdraga en strängare kontroll öfver den periodiska pressen, samt att bereda utväg att med större skyndsamhet upptäcka och till straff befordra den som för ett begånget tryckfrihetsbrott borde svara. I sistnämnda hänseende stadgades i afseende på andra skrifter än periodiska, att, om ej författaren

sjelfmant gaf sig tillkänna, hans namnsedel skulle genast vid rättegångens början af boktryckaren till domstolen ingifvas, och, såsom det vidare heter, den derigenom upptäckta rätta parten för domstolen inkallas. Detta har så tolkats, att blotta företeendet af en namnsedel, äfven om boktryckaren vore fullt medveten om dess oriktiga innehåll, gjorde tillfyllest för att befria honom från ansvar för en begången tryckfrihetsförbrytelse. Också hafva namnsedlar blifvit företedda, som uppenbarligen innehållit oriktig uppgift om åtalad skrifts författare. Vidgår den uppgifne det oaktadt författareskapet, så fälles han till ansvar för ett brott, som han ej begått, men om han nekar, eller till och med enligt det tillägg till 1 § 8 mom. Tryckfrihets-förordningen, som 1812 gjordes, utan laga förfall från svaromål uteblifver, träffar ansvaret namnsedelvittnena. Dessa, hvilka enligt lagens ord endast behöfva intyga riktigheten af en persons egenhändiga namnteckning, kunna således dömas till de strängaste straff för innehållet af skrifter, hvilka de kanske ej ens känna till namnet, och detta utan att de ens äro i tillfälle att kontrollera, huruvida namnsedeln, *sedan* de bevitnat densamma, undergått förändringar, som kunna föranleda dertill att ansvaret på vittnena öfverflyttas. Det fordras sannerligen icke mycken förslagenhet för att med begagnande af dessa lagens stadganden bringa det derhän, att den offentliga makten, då ett tryckfrihetsbrott blifvit begånget, icke har annat val än att straffa en oskyldig eller låta brottet blifva ostraffadt.

Af ännu större betydelse voro dock de nya stadgandena i 1812 års Tryckfrihets-förordning om den periodiska pressen, hvilken nu, i likhet med hvad före 1809 egt rum, gjordes till föremål för särskild lagstiftning. Sedan för detta ändamål den ännu kvarstående definitionen på periodisk skrift fått inflyta i 1 § 1 mom. Tryckfrihets-förordningen, uppställdes i 4 mom. af samma § såsom vilkor för rättigheten att utgifva sådan skrift, att utgifvaren erhållit Hofkanslerens tillståndsbevis, hvilket dock icke kunde vägras i andra fall än då sökanden var för nesligt brott dömd eller förklarad ovärdig att föra andras talan. Dessa föreskrifter äro likväl endast att betrakta såsom en inledning till och en nödvändig förutsättning för det stadgande, som måste anses vara hufvudändamålet med de förändringar Tryckfrihets-förordningen vid 1812 års riksdag undergick, nemligen upplifvandet af den sedan år 1809 hvilande indragningsmakten. Härom stadgades i 4 § 8 mom., att Hofkansleren kunde, när han ansåg ett dagblad eller en periodisk skrift vådlig för allmän säkerhet eller utan skäl och bevis förnärmande personlig rätt eller af en fortfarande smädlig egenskap, genast låta inställa skriftens utgifvande intill dess efter anmälan hos Kongl. Maj:t, hvilken anmälan borde ega rum

sist inom 8 dagar sedan Hofkansleren blifvit om qvarstadens verkställande underrättad, Kongl. Maj:t i Stats-Rådet förordnat, huruvida den inställda skriftens fortsättning kunde vidare tillåtas; och skulle det ankomma på Kongl. Maj:ts förordnande, huruvida utgifvaren af ett sålunda indraget dagblad eller periodisk skrift framdeles måtte kunna utgifva annan sådan skrift.

Det är från denna tid, från tillståndsbevisets och indragningsmaktens införande, som uppkomsten af legda s. k. ansvaringar härleder sig. Den osäkra ställning, hvori en tidningsutgifvare genom bruket af denna godtyckliga makt försattes, i det att han icke blott förlorade rättigheten att fortfarande utgifva sitt dagblad, utan ock förklarades obehörig att i egenskap af utgifvare befatta sig med något annat tidningsföretag, gjorde det för honom nära nog nödvändigt att, om ock på sidan om gällande lag, bereda sig utväg att fullgöra sina förbindelser mot den läsande allmänheten, hvars prenumerationsmedel han uppburit. En sådan utväg var lätt funnen. Den bestod deri, att, efter aftal med annan person, denne anmälde sig såsom ansvarig utgifvare af ett dagblad, hvilket, oafsedt någon obetydlig förändring i afseende på titeln, i allt öfrigt liknade det indragna, och hvilket nya dagblad lemnades såsom ersättning åt det indragna bladets prenumeranter. Naturligtvis hade den nya ansvaringen icke något annat med dagbladets utgifvande att beställa, än att han till boktryckaren aflemnade det för sådant ändamål nödiga tillståndsbeviset. Den ursprunglige redaktören fortfor att utöfva ledningen af tidningsföretaget, skyddad bakom ansvaringarne, hvilka aflöste hvarandra. allt efter som dagbladets indragning upprepades.

Från början hade sålunda det s. k. ansvaringssystemet tillgripits såsom det enda medel att mot den stränga utöfningen af indragningsmakten skydda det mellan en tidnings utgifvare och dess prenumeranter ingångna aftal. Men sedan indragningsmakten år 1844 blifvit afskaffad, och intet hinder vidare mötte för hvar och en välfrejdad person att utgifva dagblad eller periodiska skrifter, har ansvaringssystemet antagit en annan karakter. Man bibehöll nemligen tillståndsbeviset i 1 § 4 mom. af Tryckfrihets-förordningen jemte föreskrifterna i 1 § 8 mom., att, när rättegång blifvit mot dagblad eller periodisk skrift anställd, utgifvarens namn skulle af Justitie-statsministern enligt den hos honom gjorda anmälan uppgifvas, samt i 4 § 2 mom., att dagbladets utgifvande skulle inställas, så snart boktryckaren befanns i saknad af bevis om gjord anmälan hos Justitie-statsministern. Dessa lagrum, sammanställda med hvarandra, tillämpades af domstolarne nästan utan undantag så,

att den, som i tillståndsbeviset fanns nämnd såsom utgifvare, ovilkorligen skulle såsom sådan anses, och i denna sin egenskap uppbära det ansvar för skriftens innehåll, 1 § 7 mom. ålägger utgifvaren. Med denna tolkning af Tryckfrihets-förordningen var fältet lemnadt öppet för det slag af ansvaringar, öfver hvars tillvaro man nu klagar. Med lagens rätta förstånd ansågs det icke längre oförenligt, att såsom utgifvare af ett dagblad framställdes en person, hvilken icke hade något med bladets utgifvande att skaffa, och som icke ens innehade de egenskaper, hvilka skulle satt honom i stånd att utöfva en dylik befattning. Det kunde till och med inträffa, att en person, som i sin egenskap af tidningsutgifvare eller af annan orsak dömts förlustig sin frihet, fortfor att i häktet vara ansvarig utgifvare, då hans brott ej var af vanfrejdande beskaffenhet. Under sådana förhållanden kan det ej väcka förundran, att mindre samvetsgranna tidningsutgifvare skyndade att begagna sig af lagens ganska tydliga fingervisning att åt personer, som kunde dertill finnas villiga, för en ringa penning öfverlåta ansvaret för sina skrifers innehåll, medan de sjelfve, under det af lagen erbjudna skyddet, kunde strafflöst tillåta sig de gröfsta missbruk af tryckfriheten. Sålunda har en bristfällig lagstiftning och möjligen äfven en nog ensidig tolkning af lagen framkallat och gifvit näring åt det för rättskänslan upprörande och i hvarje annat civiliseradt samhälle okända förhållande, att gerningsmannen till en begången förbrytelse kan köpa sig fri från straff och hvälfva detta på en för förbrytelsen främmande, stundom alldeles otillräknelig person.

Samma Riksdag, som återställde indragningsmakten, gaf upphof åt det förslag till jury i tryckfrihetsmål, som sedermera blef och ännu fortfar att vara gällande lag. Denna inrättning förekommer ej i 1810 års Tryckfrihets-förordning, som deremot åt de enligt Regeringsformen utsedde komiterade för tryckfrihetens vård uppdragit en befattning, egnad att i viss mån ersätta juryn. Komitéen skulle, innan Hofrättens dom i tryckfrihetsmål gafs, meddela utlåtande om ansvar för skriftens utgifvande egde rum, och Hofrättens dom måste, derest den afvek från komiterades yttrande, underställas Högsta Domstolens pröfning. Få månader efter Tryckfrihets-förordningens antagande gjordes emellertid ett försök att ur tryckfrihetskomitéen utbilda en verklig jury. Konstitutions-Utskottet föreslog i Oktober 1810 den ändring i Tryckfrihets-förordningens 5 §, att lagligheten af åtalad tryckt skrifts innehåll skulle pröfvas af en för hela riket gemensam jury eller nämnd, bestående af 36 personer, deribland Tryckfrihetskomitéens 6 ledamöter voro sjelfskrifna, och de öfriga 30 valdes till hälften af Konungen och till

hälften af Rikets Ständer, hvilken jury skulle hafva sina sammanträden i Stockholm. Detta förslag förföll vid 1812 års riksdag, hvaremot Konstitutions-Utskottet framlade ett nytt, af samma innehåll som nu gällande lag, och hvilket icke såsom öfriga vid samma riksdag ifrågasatta ändringar i Tryckfrihets-förordningen omedelbarligen antogs utan förklarades hvilande till vidare grundlagsenlig behandling, hvarefter detsamma år 1815 af Rikets Ständer antogs. Det stadgar att parterna i tryckfrihetsmål ega välja hvar sina fyra och domstolen fem, tillsammans tretton, i staden, der målet anhängiggöres, eller orten närmast derintill boende för medborgerlig dygd väl kände personer, af hvilka, sedan de efter lag blifvit af domstolen ojäfvige förklarade, en bland de af vederparten och en bland de af domstolen nämnda bör af hvardera parten utan anförda skäl uteslutas, så att antalet af nämndens ledamöter blir nio.

Då Tryckfrihets-förordningen från domarens pröfning undantagit och till nämndens afgörande hänskjutit frågan om den tilltalades skuld eller oskuld, så synes detta hafva skett bland andra skäl förnämligast derföre, att då tryckfriheten innebär en af de strängaste kontroller på all offentlig myndighet, man i frågor om utöfning af denna frihet ansett sig hafva anledning att vänta mera oväld och sjelfständighet hos en bland folket vald nämnd än hos den offentliga myndighetens egna organer. Men man borde då i främsta rummet hafva tillsett, att nämndens sammansättning blifvit sådan, att icke det åsyftade ändamålet förfelades eller till och med rent af motverkades. Redan den omständighet att nämnden för hvarje särskildt mål helt och hållet nybildas och sålunda blir en domstol för tillfället, är nemligen icke synnerligen egnad att ingifva förtroende till dess oväld; men ännu mera är detta fallet vid det förhållande, som nu eger rum, att parterna hvar för sig utse en tredjedel af nämndens ledamöter, i följd hvaraf det åtminstone ligger inom möjlighetens område att flertalet af nämnden utgöres icke af oväldige domare utan af partiska sakförare, hvar för den part som kallat honom. Under sådana förhållanden ligger afgörandet i de ledamöters hand, hvilka domstolen eger att i juryn insätta; och den makt domstolens ledamöter såsom domare och under domareansvar icke ansågos tjenliga att utöfva, har man således återgifvit dem under en annan form och utan att vid dess handhafvande binda något ansvar.

Då härjemte tages i betraktande att den för valbarhet till juryman fordrade qualifikation, att den valde skall vara en för medborgerlig dygd väl känd person, icke anses innefatta annat än att han icke är
medborgerligt

medborgerligt förtroende förlustig, samt att följaktligen, på sätt nämnden nu utses, någon säkerhet ej finnes därför att dess ledamöter skola besitta de egenskaper, som sätta dem i stånd att egna en omsorgsfull och upplyst pröfning åt det mål, hvori de äro satta att döma, torde man få medgifva att den svenska tryckfrihets-nämnden icke motsvarar de anspråk, som på en så vigtig institution kunna och böra ställas.

Då Utskottet följaktligen funnit kraftiga skäl mana till en revision af Tryckfrihets-förordningens stadganden angående ansvarighet för tryckt skrifts innehåll samt om nämnden i tryckfrihetsmål, har Utskottet under sysselsättningen med detta arbete alltmör hos sig stadgat den öfvertygelse, att då ändring i Tryckfrihets-förordningens vigtigaste delar och i dess flesta §§ sålunda sattes i fråga, en omarbetning af denna lags redaktion i dess helhet borde i sammanhang dermed ske. Skälen härtill äro mångahanda. Den ordningsföljd, i hvilken de särskilda stadgandena i lagen förekomma, är sådan, att bestämmelser angående samma ämne finnas upptagna på de mest skilda ställen, hvarigenom lagen blir oklar och dess tillämpning i hög grad osäker. Så förekomma bestämmelserna om ansvar för tryckt skrifts innehåll kringströdda i § 1 mom. 5, 6, 7, 8 och 12 bland andra stadganden, som röra anläggning af boktryckerier, författares anonymitetsrätt, rättegången i tryckfrihetsmål, samt idkande af bokhandel. Definitionen på periodisk skrift finnes i § 1 mom. 1, men de för sådan skrifts utgifvande stadgade ordningsreglor äro förlagda till samma § mom. 4 och 4 § mom. 2. De för boktryckaren vid utöfning af hans yrke gällande ordningsreglor måste uppsökas i § 1 mom. 5, § 1 mom. 10 och 11, samt § 4 mom. 2. Af lagstiftningen angående qvarstad, som är synnerligen oredig, förekommer en del i 4 § mom. 3, en annan i 4 § mom. 8 och 9 och resten i § 5 mom. 8, 11 och 12. I § 4, som eljest handlar om åtal och qvarstad, har inluttit ett moment, det 7:de, som innehåller en erinran till utgifvare af periodisk skrift att rätt bruka tryckfriheten vid äfventyr att eljest straffas med dubbla böter, i de fall der sådana enligt lag böra ådömas. Stadgandena om rättegången förekomma till största delen i 5 § omvexlande med dem om qvarstad, men till någon del ock i 1 § 8 mom.

Åtskilliga bland nuvarande bestämmelser synas ock böra ur Tryckfrihets-förordningen uteslutas, såsom 1 § 9 mom. angående den litterära eganderätten, som är af ren civilrättslig natur, och 3 § om straff för tryckfrihetsbrott, som redan nu till aldra största delen sammanfalla med Strafflagens bestämmelser och i sin helhet böra dit förläggas. Till denna klass

höra ock de i § 1 förekommande förbuden mot särskilda ingrepp af den offentliga makten i rättigheten att fritt utgifva skrifter, äfvensom de öfverflödiga samt i och för sig helt och hållet missledande definitionerna såväl på tryckt skrift i allmänhet som ock särskildt på periodisk skrift.

Vissa straffbestämmelser för boktryckares öfverträdande af ordningsreglor äro dels för stränga dels mindre tidsenliga, såsom att då boktryckare röjer författarens namn eller hemvist, när sådant honom ej af domaren lagligen ålagdt är, hans förbrytelse skall i allmänna tidningarne kungöras (§ 1 mom. 6); att boktryckare, som utan författarens eller utgifvarens tillstånd hans namn en skrift åsatt, dömes till fängelse från 2 månader till och med 1 år (§ 1 mom. 8); samt att försummelse att å tryckt skrift utsätta boktryckares namn, tryckningsort och årtal bestraffas första gången med 300 R:drs böter, andra gången med 600 R:dr och tredje gången med boktryckeriets förlust (§ 1 mom. 10).

För bokhandels idkande äro, med den skenbara frihet, som i 1 § 12 mom. blifvit åt detta yrke beviljad, så hinderliga fordringar uppställda, att, om de skulle efterlefas, hvilket icke lär vara händelsen, åtminstone icke någon redbar handel med utländska skrifter vore möjlig. Bokhandlaren skall nemligen till Justitie-statsministern aflemna förteckning öfver alla de skrifter på främmande språk han har till försäljning, och ett exemplar af hvarje utom riket på svenska språket tryckt skrift, som honom i kommission tillsändes, vore det ock blott i ett enda exemplar.

Då härtill kommer att äfven de delar af Tryckfrihets-förordningen, mot hvilka i nu nämnda afseenden intet varit att erinra, ofta äro affattade på ett språk, som afviker från det i andra grundlagar och lagstiftningen i allmänhet vedertagna, så torde man få medgifva, att Tryckfrihets-förordningens flesta moment ingalunda motsvara de fordringar man är berättigad att ställa på en grundlag.

I den öfvertygelsen, att dessa omständigheter innefatta tillräcklig anledning för Utskottet att till Riksdagens pröfning hemställa förslag till en ny Tryckfrihetslag, går Utskottet nu att motivera detta förslags väsendtligaste bestämmelser.

§ 1 bör enligt Utskottets förmenande icke blott innehålla en försäkran att tryckfrihet skall ega rum, utan ock uttala de två högsta grundsatser, på hvilka tryckfriheten hvilar, nemligen att icke något hinder för skrifers utgifvande får af offentlig myndighet i förväg läggas, samt att ingen må i annan ordning eller på annat sätt tilltalas eller straffas för en skrifts innehåll, än i Tryckfrihets-förordningen stadgas. Den förra delen af §:n motsvarar hvad som stadgas i nu gällande Tryck-

frihets-förordnings 1 § 1 mom. derom att inga särskilda förbud mot utgifvande af vissa böcker, skrifter och handlingar få gifvas; i samma § 2 mom. att någon tryckningen föregående granskning af skrift eller förbud mot tryckning deraf ej må ega rum, samt att ej någon skrift skall kunna före dess utgifvande boktryckare, utgifvare eller författare affordras, ej heller något för tryckningen eller utgifningen hinderligt inseende öfver boktryckerier eller författare och utgifvare vara tillåtet; samt i 3 mom. att inga privilegier på skrifers utgifvande må hädanefter behöfvas. Och såsom ett ytterligare förtydligande af hvad i detta afseende stadgats, innehåller § 3 en bestämmelse, hvars hufvudsakliga betydelse är, att den offentliga maktens rättighet att ingripa till beifrande af ett genom tryckt skrift begånget brott först inträder sedan skriften erhållit något slag af offentlighet, hvilket åter ej eger rum förr än densamma utlemnats till försäljning eller spridning på annat sätt.

Är tryckfriheten sålunda betryggad mot hvarje åtgärd till förhindrande af tryckt skrifs utgifning, så skyddar sednare delen af 1 § mot godtycklig behandling af redan offentliggjord skrift. Genom hänvisningen till Tryckfrihets-förordningens särskilda stadganden om åtal för och bestraffning af tryckfrihetsbrott äro skrifers utgifvare icke blott tillagda alla de förmåner allmän lag och rättegångsordning i dessa afseenden medgifva, utan ock derutöfver tilldelade vissa rättigheter, af hvilka åtminstone några komma att af Utskottet här nedan närmare angifvas.

Att i Tryckfrihets-förordningen definiera tryckt skrift har ansetts obehöfligt, då detta begrepp dessförutom torde vara tillräckligt bestämdt. Deremot bör utsättas att lika med tryckt skrift anses ej mindre dithörande afbildningar, än ock skrifter, som genom andra med tryckpressen likartade mekaniska medel mångfaldigas, såsom genom stentryck, kopparstick, träsnitt etc.

Sedan sålunda blifvit bestämdt hvad som med tryckt skrift bör förstås, förekommer till besvarande den frågan, huruvida den skilnad mellan olika slag af skrifter, periodiska och icke periodiska, som förekommer i nu gällande Tryckfrihets-förordning, bör bibehållas eller icke. Denna skilnad, som förefinnes i alla europeiska länders presslagar utom den danska och den belgiska, leder sitt upphof derifrån, att man i anseende till den periodiska pressens vidsträckt spridning och den större våda, som, i följd deraf, missbruk af tryckfriheten från dess sida kan medföra, funnit nödigt att dels ställa denna del af pressen under strängare uppsigt från offentlig myndighets sida, dels ock föreskrifva vissa personliga eller förmögenhetsqualifikationer för rättigheten att ut-

gifva periodisk skrift, hvarjemte den omständighet, att till sådan skrift bidraga flera författare, fordrar särskilda från allmänna regeln afvikande stadganden i afseende på ansvarigheten. Sedan indragningsmakten, hvars införande hos oss gaf anledning till särskild lagstiftning för den periodiska pressen, numera upphört, kvarstå likväl i Tryckfrihets-förordningen åtskilliga för denna press egendomliga stadganden, i det lagen dels fordrar vissa kvalifikationer för utgifvande af periodisk skrift, hvilka skola styrkas hos Justitie-statsministern, som, der hinder ej möter, utfärdar tillståndsbevis till skriftens utgifvande, dels lägger ansvaret för dylika skrifter innehåll på deras utgifvare utan afseende på hvem som författat de deri intagna artiklar, dels ock stadgar dubbla böter för de genom sådan skrift begångna brott.

Hvad dessa särskilda stadganden beträffar, så anser Utskottet bibehållandet af de i Tryckfrihets-förordningen uppställda kvalifikationer öfverflödigt, då i 10 § föreslagits, att utgifvaren skall på hvarje nummer af tidning eller tidskrift utsätta sitt namn. Utskottet anser utom allt tvifvel, att den tidning, å hvilken såsom utgifvare finnes uppgifven en person, som saknar medborgerligt förtroende eller är dömd förlustig rättigheten att föra andras talan, icke skall kunna bland allmänheten vinna något anseende eller erhålla någon spridning, och sålunda kvalificerade personer komma följaktligen alltid de facto att sakna den förmån, som nu de jure är dem beröfvad.

En anmälan hos den myndighet, som har uppsigt öfver pressen, angående utgifvande af tidning eller tidskrift torde dock vara nödig, på det samma myndighet må sättas i tillfälle att, genast från det en sådan skrift begynt utkomma, egna densamma vederbörlig uppsigt. Anmälan bör innehålla samma uppgifter, som nu äro föreskrifna, nemligen om skriftens titel och tryckningsort samt utgifvarens namn, i afseende hvar på stadgats, att den uppgifne utgifvaren bör vara den som bestämmer skriftens innehåll. En behöflig bestämmelse är tillagd derom, att anmälan bör göras, der förändring i något af dessa hänseenden inträder. På sätt i nu gällande Tryckfrihets-förordning § 4 mom. 2 stadgas, böra böterna för försurnad anmälan drabba boktryckaren, hvilken det sålunda tillkommer att, derest han ej sjelf utgifver tidningen, skaffa sig visshet om att anmälan behörigen skett. På hvad sätt detta skall styrkas, må bero på boktryckaren. Sannolikt kommer det alltid att ske genom diariebevis från vederbörande myndighet, men att i lagen föreskrifva utfärdandet af ett dylikt bevis kunde leda derhän, att detta betyg, i likhet med det nu föreskrifna tillståndsbeviset, erhöle ett vitsord i afseende på hvem som vore skriftens verkliga utgifvare, hvilket ej skulle

väl stå tillsammans med de bestämmelser angående dennes upptäckande Utskottet här nedan kommer att föreslå. Ehuru Utskottet sålunda ansett särskilda stadganden för den periodiska pressen af behovet påkallade, har Utskottet dock icke aktat nödigt att bibehålla den i 1 § af nuvarande Tryckfrihets-förordning förekommande definition på periodisk skrift, hvilken såsom i vissa hänseenden för vidsträckt, i andra åter för inskränkt, föga motsvarar sitt ändamål. Begreppet tidning eller tidskrift, som Utskottet använt i stället för periodisk skrift, torde numera vara åtminstone i så mätto bestämdt, att omdömet om hvad derunder bör hänföras med trygghet kan öfverlemnas åt domstolarne.

Bland andra stadganden rörande rättigheten att utgifva skrifter har Tryckfrihets-förordningen i § 2 upptagit de vilkor, under hvilka det är allmänheten medgifvet att utbekomma och i tryck utgifva offentliga eller af enskilda i offentlig vård lemnade handlingar. Ehuru dylika bestämmelser strängt taget icke höra till en tryckfrihetslags område, har Utskottet likväl, då dessa stadganden ansetts vara af den vikt, att deras grunder till och med blifvit i Regeringsformens 86 § uppdragna, trott sig böra bibehålla dem så vidt möjligt orubbade, och detta så väl till innehåll som form. Med förbigående af de förändringar, som endast afse en förkortning af den särdeles ordrika redaktionen i denna §, torde Utskottet endast behöfva redogöra för de skäl, som föranledt tillägg eller uteslutningar i sak.

Anledningen till det af Utskottet i § 5 mom. 2 föreslagna nya stadgande torde ligga för öppen dag. Till de af Utskottet åsyftade handlingar höra t. ex. af krigsstyrelsen uppgjorda planer för försvarets ordnande, fälttågsplaner och andra handlingar, hvilka vid infallande krig kunde vara rikets fiender till nytta. Der straff för förbrytelse mot något af de tre första momenten af ifrågavarande § icke kan ådömas efter 8 Kap. Strafflagen, har Utskottet ansett lämpligt att bestämma det samma till enahanda belopp för alla brotten.

Då Tryckfrihets-förordningen eljest icke innehåller någon förbindelse för den, som i tryckt skrift angripit annan person, att låta dennes förklaring eller reklamation komma till allmänhetens kännedom, och Utskottet ej funnit skäl att frångå denna princip, har Utskottet ansett densamma böra tillämpas äfven på utgifvandet af rättegångshandlingar, hvarföre stadgandet i Tryckfrihets-förordningens 2 § 4 mom. om skyldighet för part att vid offentliggörande af dylika handlingar äfven trycka motpartens förklaring bort utgå. Likaledes har, såsom saknande all praktisk betydelse, uteslutits den i nämnda § meddelade tillåtelse att i rättegångsmål trycka species facti, samt förbudet att trycka

handlingar i förlikta brottmål. De jemväl i samma § förekommande stadganden angående rättighet att utgifva enskilda bref samt af enskilda i offentlig vård lemnade handlingar hafva blifvit förtydligade. Särskildt må anmärkas att rättigheten att utgifva enskilda bref möjligen något utvidgats, då den gjorts beroende endast af brefvens författare. Har annan person blifvit genom brevets offentliggörande kränkt, så står det honom öppet att i laglig väg söka upprättelse, och för att intet tvifvel må ega rum derom, att utgifvaren af dylika enskilda handlingar, äfven om de med vederbörandes tillstånd offentliggöras, är för deras innehåll ansvarig, har ett stadgande derom blifvit tillagdt.

Af flera skäl har Utskottet ansett sig böra föreslå att ur Tryckfrihets-förordningen utesluta de i 1 § 3 och 9 mom. förekommande bestämmelser i afseende på den s. k. litterära eganderätten. Dessa innebära inga garantier för tryckfriheten och äro helt och hållet af civilrättslig natur; de äro ock af beskaffenhet att behöfva i väsendtlig mån omarbetas och tillökas med nya stadganden, i följd hvaraf lagstiftningen i detta ämne, om den gjordes så fullständig, omständigheterna kräfde, skulle växa ut till den bredd, att den upptoge Tryckfrihets-förordningens flesta §§. Utskottet har tänkt sig att ett förslag till lag angående eganderätt till tryckta skrifter skulle utarbetas och i den ordning 87 § Regeringsformen föreskrifver antagas vid samma riksdag, då en ny Tryckfrihets-förordning kunde varda slutligen fastställd, eller att, i fall detta af någon anledning icke kunde ske, Kongl. Maj:t med Riksdagen skulle besluta att de i 1 § 3 och 9 mom. Tryckfrihets-förordningen nu befintliga stadganden finge såsom civillag gälla intilldess ny lag angående samma ämne blifvit stiftad. Af stadgandena om privilegier i 1 § 3 mom. af Tryckfrihets-förordningen, hvilka egentligen borde falla inom området af nu omförmälda lag, torde dock så mycket böra i grundlagen bibehållas, att den allmänna inrättning, som nu har sig tillförsäkrad rättigheten till privilegier på vissa skrifers utgifning, må varda skyddad i denna rättighet. Privilegierna kunde eljest möjligen anses hafva i följd af 60 § Regeringsformen förfallit.

§§ 9—14 i Utskottets förslag innehålla hufvudsakligen vilkor för anläggning af boktryckeri och bokhandel samt de ordningsreglor, som vid dessa yrkens bedrivande böra iakttagas, motsvarande Tryckfrihets-förordningens § 1 mom. 5, 6 sista punkten, 8 sista punkten, 10, 11 och 12, samt § 4 mom. 2, med i allmänhet någon skäligen jemkning i straffbestämmelserna. Föreskriften om bokhandlares skyldighet att till offentlig myndighet aflemna exemplar af utomlands tryckta skrifter på sven-

ska språket, äfvensom förteckning å andra utländska skrifter är borttagen, af skäl dem Utskottet ofvan anført.

§ 12 torde af mången anses hafva sin rätta plats i Strafflagen; men då Utskottet tvekat, om något af Strafflagens stadganden i 22 kapitlet vore på en handling af den beskaffenhet, som i 12 § omförmales, tillämplig, har §:n blifvit här införd.

I 15 § har Utskottet sammanfattat stadgandena om ansvarighet för tryckt skrifts innehåll. Då Utskottet nu har att redogöra för de grunder, hvarpå dessa hvila, torde Utskottet, i betraktande af ämnets vikt, böra i sammanhang dermed lemna en i allmänna drag hållen öfversigt af den ställning Utskottets förslag intager icke blott till vår gällande Tryckfrihets-förordning utan ock till främmande länders lagstiftning i ämnet, och får Utskottet för den speciellare kännedomen om denna lagstiftning hänvisa till den öfversättning af en del utländska presslagar, hvilken såsom en bilaga till detta Memorial kommer att utdelas bland Kamrarnes ledamöter.

Ytterst sällsynta om ens någonsin förekommande äro de fall, då all den verksamhet, som förutsättes för tryckt skrifts frambringande och spridning bland allmänheten, härflyter från en enda person. Vanligen bidraga till ett dylikt resultat författare, boktryckare och bokhandlare eller annan utspidare, hvar med sin särskilda art af verksamhet, och med dem samverka under särskilda förhållanden jemväl förläggare eller annan utgifvare, som i författarens ställe befordrar hans arbete till tryckning. Då nu, enligt straffrättens allmänna grundsatsar beträffande delaktighet i brott, icke blott sjelfve gerningsmannen utan ock den, som anstiftat brottet eller i öfrigt uppsåtligen medverkat till dess föröfvande, är hemfallen till straff, så skulle, derest dessa grundsatsar finge gälla i afseende på brott begångna genom tryckt skrift, samtliga ofvan uppräknade personer drabbas af ansvar, derest de kunde visas hafva i straffbar afsigt bidragit till skriftens offentliggörande. Så är ock förhållandet icke blott i de länder, England och Nordamerikas Förenta stater, der tryckfrihetslagar i egentlig mening saknas, utan äfven i Frankrike, samt enligt de hufvudsakligen efter Franskt mönster bildade Preussiska och Österrikiska lagarne, liksom ock inom Bayerns och Sachsens presslagstiftning. Men dessa bestämmelser, hvilka i afseende på förbrytelser i allmänhet må vara fullt tillfredsställande, hafva, tillämpade på tryckfrihetsbrott, icke visat sig lika verksamma. Erfarenheten har nemligen gifvit vid handen, att sträfvandet att med straff träffa alla, som till en pressförbrytelse medverkat, oaktadt all den inquisition det framkallar, icke sällan leder derhän, att fullkomlig straff-

löshet inträder. Det är ej nog med att stadgandena om delaktighet i brott i högst få fall kunna komma till användning mot boktryckare och bokhandlare, i anseende till de svårigheter, som möta vid bevisningen derom, att dessa personer till offentliggörande befordrat en skrift af straffbart innehåll icke blott med kännedom om detta innehåll, utan ock i den brottsliga afsigt, som enligt allmän lag förutsättes såsom vilkor för straffbarhetens inträdande. Men äfven brottets upphofsman, författaren eller utgifvaren, har all möjlig utsigt att, derest han vill undandraga sig lagens arm, se sina bemödanden i detta afseende krönas med framgång. Knappast finnes nemligen något slag af brott, der den offentliga makten för gerningsmannens upptäckande är så beroende af medhjelparne till brottet som i tryckfrihetsmål; ty för att finna en skrifts författare, när han sjelf undandraget sig offentligheten, gifves oftast ingen annan anvisning än den boktryckare och bokhandlare kunna lemna. Men att de skola vara dervid behjelplice är föga sannolikt, så länge författarens upptäckande och befordrande till straff icke i någon mån inverkar till förringande af det ansvar de i alla händelser efter lag äro underkastade. Då rättstillståndets säkerhet skulle äfventyras, derest i följd af dessa förhållanden straff-frihet för pressförbrytelser allt för ofta komme att inträda, har man i några af de nyss nämnda lagarne, den Österrikiska och den Preussiska äfvensom den Sachsiska, utbildat ett särskildt straffsystem, som tillämpas jemte det allmänna, och hvarmed äsyftas att förmå boktryckare och andra, som till en skrifts utgifvande medverkat, men som eljest icke kunna till ansvar för det derigenom begångna brott bindas, att vid gerningsmannens efterspanande gå den offentliga myndigheten tillhanda, genom att ålägga dem vissa ringare straff, vanligen böter, hvilka förfalla, då gerningsmannen eller en närmare denne stående medhjelpare till brottet anträffats. Då det lärer vara hufvudsakligen sist omnämnda straffsystem, som i dessa länder kommer till användning, så är derigenom ett erkännande gifvet åt det praktiska företrädet hos den grundsats, enligt hvilken i vanliga fall endast en person bör straffas för ett genom tryckt skrift begånget brott.

Anhängarne af denna grundsats, som vunnit tillämpning i Belgiens, Badens, några mindre Sachsiska staters, Brasiliens, Danmarks, Norges och Sveriges presslagstiftning, uppställa såsom sitt hufvudsakliga syftmål att vid hvarje brott gerningsmannen straffas eller, der han ej kan anträffas, den som i brottslighet står honom närmast, och så vidare. Har detta skett, anser man rättvisans fordringar uppfyllda, och fruktar

ur den allmänna rättssäkerhetens synpunkt mera af den inquisition, som skulle sättas i rörelse för att uppspana hvar och en som, om ock i ringa mån, till ett tryckfrihetsbrott medverkat, än deraf att, i de få fall då en sådan kan öfverbevisas om brottslig afsigt, straffet får förfalla. Det subsidiära ansvarighetssystemets fördelar, bestående deri att det icke lemnar något brott ostraffadt, på samma gång det, rätt tillämpadt, innebär så stora garantier att straffet träffar den mest brottslige, som på lagstiftningens väg kunna vinnas, torde fortfarande berättiga detsamma till den plats det innehar och länge intagit inom vår tryckfrihetslagstiftning, huru mycket än ur theoretisk synpunkt må vara att mot en dylik afvikelse från straffrättens allmänna grundsatser erinra.

Till förekommande af en godtycklig och vacklande lagtillämpning är det emellertid af största vigt att i lagen noga bestämmes, hvem som vid hvarje brott är att anse såsom den verkliga gerningsmannen och, när denne ej kan anträffas, i hvilken ordning straffet bör träffa de till brottet i ringare mån medverkande. Hvad denna fråga vidkommer, så, enär det icke innefattar någon brottslighet att i skrift framställa sina tankar, såvida man icke bringar dem till allmänhetens kännedom — i öfverensstämmelse hvarmed Utskottets förslag i 3 § ock innehåller, att straffbarhet för tryckt skrifts innehåll först inträder då skriften till spridning utlemnats — synes det som om häraf borde följa, att ansvaret för en skrifts innehåll borde i främsta rummet hvila på dess utgifvare, utan afseende på hvem som skriften författat. För de många fall då författare och utgifvare äro samma person, kan naturligtvis icke någon invändning möta mot ett dylikt stadgande. Men ju mer förläggareverksamheten inom vårt land utvecklas, desto oftare kommer det att inträffa, att den som befordrar en skrift till tryckning är en annan än skriftens författare. Har den sistnämnde i sådant fall utsatt sitt namn å skriften, eller har han med bevarande af sin anonymitet utlemnat skriften till offentliggörande, så låter det icke förneka sig, att han är den egentlige upphofsmanen icke blott till de tankar, som i skriften nedlagts, utan ock till deras spridande bland allmänheten. Utgifvaren framträder i dessa fall mera såsom yrkesidkare och såsom den der bidragit till skriftens offentliggörande mera för att dermed göra en affär än för att genom skriftens innehåll inverka på den läsande allmänheten. Är författaren honom personligen bekant, öfvertager han ofta på god tro skriftens utgifvande, utan att egna den ringaste uppmärksamhet åt dess innehåll. I dessa fall bör, såsom Utskottet föreslagit, författaren drabbas af ansvaret. Men har skriftens offentliggörande icke skett på författarens för-

anstaltande, såsom då han är död, eller hans arbete, utan att han ämnat det för offentligheten, honom ovetande eller kanske i strid med hans önskan utgifves af en person, som finner de i arbetet nedlagda tankar böra erhålla en vidsträcktare spridning, liksom ock då författaren gifvit sitt sautytke till skriftens offentliggörande endast under det vilkor att han icke vill underkasta sig det med utgifvandet förenade ansvar, bör detta i främsta rummet hvila på utgifvaren.

Angående öfversättare bör af lätt insedda skäl gälla detsamma som om författare. Har sålunda utgifvaren beställt en öfversättning af annan person, och denne ej låtit utsätta sitt namn derå, bör utgifvaren, der skriften finnes brottslig, betraktas såsom gerningsman och stånda dermed förenadt ansvar.

Detta gäller om andra skrifter än periodiska; men annorlunda ställer sig förhållandet i fråga om utgifning af tidning eller tidskrift. Detta är ett företag, hvartill flere författare samverka, ofta ända till hundradetal, då hvarje insändare af en annons är att såsom sådan anse. Det säger sig sjelf, att ett sådant företag icke kan bestå utan en ledare, som bestämmer hvad af de biträdande författarnes arbeten skall i skriften inflyta. Han liksom öppnar dörren för den offentlighet som genom skriften beredes åt de der nedlagda tankar och åsigter och han gör det först efter att hafva sjelf eller genom sina förtroendemän egnat dem nödig pröfning. Härmed har han ock de facto öfvertagit ansvaret för skriftens innehåll, ur hvilka pennor det än må hafva flutit, och det är följaktligen icke någon juridisk fiktion utan ett uttryck af det verkliga förhållandet, då lagen lägger ansvaret på honom. Att här söka komma de särskilda författarne på spåren för att vid dem binda ansvaret för hvad de skrifvit, vore endast att för mindre samvetsgranna utgifvare öppna tillfälle att, genom framteende af föregifna författare, undandraga sig ansvaret för skriftens innehåll. Under inga förhållanden torde det nemligen möta synnerliga svårigheter att finna personer, som äro villiga att mot någon ringa veder-gällning åtaga sig författareskapet för en äfventyrlig tidningsartikel, och hvilka derjemte äro i besittning af den måttliga bildningsgrad, som erfordras för att med något sken af sannolikhet kunna gifva sig ut för upphofsman till ett dylikt författareskap. Detta är ock anledningen hvarföre Utskottet icke ens velat föreslå, att när författaren utsatt sitt namn vid en i tidningen införd artikel, han må för dess innehåll sjelf svara. Det invändes att medan man söker undvika föregifne författare, man icke är säker om att undgå föregifne utgifvare och sålunda i alla händelser löper fara att straffa en oskyldig. Men härvid är att märka, att enligt Utskottets förslag ingen annan kan såsom ansvarig utgifvare af

periodisk skrift anses, än den, som bestämt skriftens innehåll, och att verkliga förhållandet i detta afseende är vida lättare att ådagalägga, än då fråga är om författareskapet till en viss artikel.

Den anmärkning, som mot nu gällande Tryckfrihets-förordning blifvit gjord, att utgifvaren af periodisk skrift, äfven då han af laga förfall, såsom sjukdom, bortresa och dylikt, är förhindrad att vaka öfver skriftens innehåll, är skyldig att därför ansvara, kan ej riktas mot Utskottets förslag, som binder ansvaret vid den, som verkligen bestämt skriftens innehåll. Är detta icke den ordinarie utgifvaren, utan någon hans vikarie, bör dock den sednares namn jemlikt §§ 8 och 10 vara å skriften utsatt och hos Justitie-kanslern anmaldt.

Kan det icke visas, hvem som är rätter författare eller utgifvare af en åtalad skrift, bör boktryckaren för dess innehåll ansvara. Denna grundsats, enligt hvilken boktryckaren i sista hand svarar för hvad genom tryckt skrift blifvit brutet, då af berörda anledning straffet icke kan träffa brottets upphofsman, har icke blott funnit uttryck i vår nu gällande Tryckfrihets-förordning, utan gäller ock såsom regel i alla de presslagar, hvilka omfattat det subsidiära ansvarighetssystemet, och måste vara ett hufvudstadgande i hvarje lagstiftning, som låter sig angeläget vara att förekomma, det något tryckfrihetsbrott må ostraffadt begås. Ty medan upptäckten af en skrifts författare eller utgifvare under vissa förhållanden företer åtskilliga svårigheter, har man till boktryckaren banat sig en i de flesta fall säker väg genom föreskriften att hans namn skall vara å skriften utsatt, och äfven när det saknas, är bevisningen om hvarest skriften är tryckt jemförelsevis lätt. Från denna synpunkt kan det sålunda icke nekas, att boktryckarens ansvarighet, derest den eljest kan försvaras, innefattar stora fördelar. Men man har anmärkt, att den innebär en godtycklighet och hårdhet mot boktryckaren, hvars medverkan till en skrifts offentliggörande vanligen är af öfvervägande industriel natur, och att den, till ringa båtnad för litteraturen ej mindre än för tryckfriheten, tvingar boktryckaren att underkasta hvarje skrift han trycker en föregående censur, i afsigt att betrygga sig mot det ansvar för skriftens innehåll, som eljest kunde drabba honom. Dessa anmärkningar skulle vara af någon betydelse, derest boktryckaren i första hand och utan rättighet att leda ansvaret ifrån sig gjordes ansvarig för innehållet af hvad han befordrat till tryckning. Men hans ansvarighet i sista hand förutsätter icke att han behöfver taga kännedom om innehållet af någon enda af de hos honom tryckta skrifter, endast han gjort sig förvissad om den persons identitet, hvilken hos honom beställt skriftens tryckning. Af rent ekonomiska skäl och för att försäkra

sig om betalning för sitt arbete är boktryckaren nödsakad att tillse det han kan leda i bevis, med hvilka personer han inlåter sig i aftal, och denna försigtighet lärer han alltid komma att iakttaga, äfven om han icke af Tryckfrihets-förordningens stadganden om ansvarighet finge ökad anledning dertill. Man fordrar sålunda af boktryckaren intet annat än att han går den offentliga makten tillhanda med de anvisningar att finna tryckfrihetsbrottets upphofsman, hvilka boktryckaren redan eger och hvilka i de flesta fall endast han har att tillgå. *Vill* han det ej, så gör han sig derigenom delaktig i förbrytelsen, och det innebär då ingen orättvisa, att han ock uppbar straffet för densamma. *Kan* han det åter icke, så innefattar detta en præsumption derom, att han uppsåtligen till brottet medverkat, ty just den omständighet att han har att göra med en person, hvars föregifna egenskap af författare eller utgifvare af den skrift, hvars tryckning beställes, förefaller misstänkt, bör utgöra en så stark maning till boktryckaren att med försigtighet förfara, att man utan fara för misstag kan antaga, det han icke utan att hafva tagit närmare kändedom om skriftens innehåll befordrar densamma till tryckning. Hans förhållande till det begångna brottet är då sådant, att straffet, om det drabbar honom, visserligen icke träffar en oskyldig. Detsamma gäller, derest författaren eller utgifvaren är känd, men likväl vid den tid då skriften utgifves ej har fast bostad i riket och der vistas, eller icke är i åtnjutande af personlig frihet. Boktryckaren kan i dessa fall icke vara okunnig derom, att han går en person till handa, som, derest den utgifna skriften befinnes brottslig, i förra fallet sannolikt icke kan inom statens dömande myndighets område anträffas och till straff befordras, samt i det sednare antagligen för redan begånget brott undergår eller har att förvänta sådant straff, att den tillökning deri, som kan följa af tryckfrihetsbrottet, icke för honom är af någon större betydelse. Mot det sätt, hvarpå Utskottets förslag i sistnämnda hänseende är affattadt, kunde visserligen erinras, att det försvårar möjligheten för personer, som blifvit för gäld bysatta, att i tryck utgifva skrifter, men anmärkningen synes icke vara af någon betydenhet vid det förhållande att enligt gällande lag ingen kan hållas i bysättningshäkte längre tid än sex veckor.

I ett enda fall har man ansett bokhandlare eller annan utspridare böra ansvara för skrift, till hvars offentliggörande han bidragit, nemligen då boktryckarens namn och tryckningsorten ej äro å skriften utsatta. Då i sådant fall vanligen all utväg att upptäcka den verkliga gerningsmannen är för åklagaremakten afskuren, skulle en dylik skrift, om den befanns vara af brottsligt innehåll, ej kunna bestraffas och derigenom ett vidsträckt fält för tryckfrihetens missbruk lemnas öppet. De faror, hvar-

med rättstillståndet häraf skulle hotas, förklara tillräckligt nödvändigheten att lägga straffet på utspridaren, och någon betänklighet i detta afseende kan så mycket mindre ega rum, som bokhandlare icke härigenom åläggas någon annan förpligtelse än den han i alla händelser enligt § 10 eger, att efterse det ifrågavarande uppgifter icke å skriften saknas. Bokhandlaren har dessutom rätt att leda ansvaret ifrån sig genom att upptäcka antingen boktryckaren eller ock skriftens författare eller utgifvare.

Hvad Utskottet hittills föreslagit i afseende på ansvarighet för tryckt skrifts innehåll afviker icke från nu gällande stadganden, vidare än att förhållandet mellan de ansvariga personerna är med mera bestämdhet utstakadt. Derjemte är den förmån boktryckaren beredd, att enligt förslagets lydelse åklagaren icke har anledning att instämna boktryckaren till svaromål, så länge författare eller utgifvare äro honom bekanta, hvaremot Tryckfrihets-förordningen nu föreskrifver, att boktryckaren alltid skall i första hand instämmas, när författaren ej utsatt sitt namn å skriften. Obehaget att inställa sig vid domstol är således i många fall boktryckaren besparadt. Deremot har Utskottet af förut anförda skäl icke kunnat bibehålla namnsedelvittnenas ansvarighet, ej heller det ansvar, som nu jemte författaren åligger boktryckare, då brottslig befunnen skrift utkommer från ett icke behörigen anmaldt tryckeri. Detta stadgande, som aldrig, så vidt Utskottet erfarit, blifvit tillämpadt, och derföre utan olägenhet kan försvinna, öfverensstämmer ej heller med den regel att två personer icke böra för samma tryckfrihetsbrott straffas.

Huruledes den bevisning skall ävägbringas, hvarigenom bokhandlaren må leda ansvaret ifrån sig på boktryckaren, denne på utgifvaren och utgifvaren i sin ordning på författaren, är en fråga till sin natur så enkel, att den icke, så vidt Utskottet har sig bekant, blifvit föremål för uppmärksamhet i något lands presslagstiftning med undantag af Brasiliens, som gifvit anvisning på ett särskildt slag af bevisningsmedel, nemligen namnsedeln. Hos oss har likväl denna fråga, så vidt den gäller boktryckaren, ansetts vara af den betydelse, att den tarfvat särskildt ordnande genom lag, hvilket skett på ett sätt som är egnadt att omintetgöra verkan af de på det hela tillfredsställande bestämmelser Tryckfrihets-förordningen eljest i detta ämne innehåller. Såsom af Utskottets här ofvan (sid. 5—7) gjorda framställning af nu gällande Tryckfrihets-förordnings stadganden om ansvarigheten visar sig, är det just den för Sverige helt och hållet egendomliga inskränkningen af bevisningsmedlen till namnsedeln och tillståndsbeviset, jemte det ovilkorliga vitsord, som blifvit dessa bevisningsmedel utan afseende på deras inre beskaffenhet

tillagdt, som gjort det möjligt att på det sätt, hvaröfver man nu klagat, kringgå lagens stadganden om ansvarighet för tryckt skrifts innehåll. Utskottet har ock trott sig finna det verksammaste medlet till missbrukens förekommande vara att undanröjda deras orsaker och sålunda borttaga de hänvisningar till särskilda arter af bevisning, som i Tryckfrihetsförordningen förekomma. Detta har varit den hufvudsakliga anledningen hvarföre Utskottet icke blott föreslagit afskaffande af tillståndsbevis för utgifvande af periodisk skrift, utan ock upphäfvande af stadgandet om namnsedeln. Boktryckaren bör enligt Utskottets förmenande, i likhet med hvad i andra länder eger rum, och äfven hos oss gäller i afseende på bokhandlare och utgifvare, kunna leda ansvaret ifrån sig på den verkligen skyldige medelst hvarje bevisningsmedel, som allmän lag såsom sådant godkänner. Detta kan icke möta svårigheter för någon på god tro handlande boktryckare. Någon brist på bevisningsmedel är ej att befara. Såsom sådana kunna bland andra anföras utgifvarens skriftliga behörigen bevittnade erkännande, skriftligen upprättadt kontrakt om tryckning, företeende af manuskript eller korrektur etc. Särskildt för tidningar och andra periodiska skrifter, i afseende på hvilka de största missbruket blifvit bedrifna, torde Utskottet, såsom redan är antydt, hafva gjort all bevisning för boktryckaren i det närmaste öfverflödig genom föreskriften att å tidningen skall utsättas namnet på den, som i egenskap af utgifvare bestämmer skriftens innehåll, ehuru visserligen denna uppgift icke i och för sig innefattar fullt bindande bevisning om hvem som är den verkliga utgifvaren. Samtliga nu antydda bevisningsmedel stå boktryckaren lätt till buds och böra ovilkorligen skydda honom, såvida icke särskild anledning förefinnes att misstänka deras beskaffenhet, i hvilket fall det blefve åklagarens eller den enskilde målsägandens uppgift att förebriaga motbevisning. Är denna sådan, att oriktigheten af boktryckarens uppgifter tydligen lägges i dagen, vore det oförenligt med rättvisans enklaste fordringar att låta dem bibehålla det vitsord, som nu utan afseende på motbevisningens beskaffenhet tillkommer dem.

Då, på sätt nu är förutsatt, fråga uppstår om riktigheten af gjord uppgift å författaren eller utgifvaren af en åtalad skrift, i det att densamma bestrides, vare sig af den uppgifne författaren eller utgifvaren, eller af åklagare eller målsegare, som åtalet anställt, skall denna fråga enligt Utskottets förslag, hemtadt från den Belgiska lagstiftningen, afgöras af den för pröfning af skriftens innehåll utsedda nämnd. Utskottet har häri sett icke blott en stor garanti för möjligheten att i tvifvelaktiga fall finna den brottslige, utan ock en trygghet för bok-

tryckaren i alla de fall, då han uppenbarligen handlat i god tro. Ty ehuru Utskottet, såsom ofvan är anfördt, icke kan finna annat än att boktryckaren under sådana omständigheter lätt skall kunna förete nödiga bevis om en af honom uppgifven persons skyldighet att för åtalad skrifts innehåll ansvara, lärer det dock ej kunna nekas, att någon gång af tillfälliga anledningar tillgång till dylik fullständig bevisning kan vara afskuren, ehuru alla omständigheter häntyda derpå, att boktryckarens uppgift är riktig. I sådant fall skall nämndens utslag mera sannolikt utfalla till boktryckarens fördel än domstolens, som måhända lättare finner sig af bevisningens formela brister förhindrad att godkänna densamma. Och å andra sidan, om boktryckaren framlägger en i behörig ordning bevittnad namnsedel eller annan dylik i formelt afseende bindande bevisning derom, att en person, som uppenbarligen icke haft något med skriften att skaffa, författat eller utgifvit densamma, så har nämnden i sin egenskap af samvetsdomstol friare händer att vid en sådan bevisning fästa det afseende den förtjenar, än en till iakttagande af de legala bevisningsreglorna strängare bunden domstol.

Denna nämndens nya funktion innebär ett ytterligare skäl till de af Utskottet redan (sid. 8, 9) anförda, att vidtaga en förändring i dess sammansättning. Ty då fråga uppstår om hvem som bör i saken svara, författaren, utgifvaren eller boktryckaren, blir det en orimlighet, såvida det ens är möjligt att verkställa, att låta dessa personer, hvilka hafva sinsemellan stridiga intressen, gemensamt tillsätta en del af nämndens ledamöter. Då Utskottet följaktligen nu har att taga frågan om en förändrad sammansättning af juryn i öfvervägande, torde Utskottet, i betraktande af juryinstitutionens väsende och erfarenheten från alla de länder, utan undantag, der den finnes införd eller varit föreslagen att införas, få antaga såsom en gifven utgångspunkt, att juryn ej bör till någon del utses vare sig af parterna eller af domstolen, utan tagas bland en på förhand bestämd till jurymannaskapet på visst sätt qualificerad korps. Den närmaste frågan blir då, på hvilket sätt denna korps skall bildas. I juryns hemland, England, anses i allmänhet hvarje medborgare, som eger viss årlig inkomst, skyldig att i viss ordning inträda i den jurymannakorps, ur hvilken juryn för hvarje mål tages. Detta förfaringssätt, som, så vidt Utskottet har sig bekant, icke vunnit efterföljd i något annat land, icke ens i Nordamerikas Förenta stater, förutsätter en icke ringa grad af upplysning hos flertalet af samhällets medlemmar, eller ock den aktning för lagen i förening med det lifliga medvetande om jurymannaskapets betydelse och de pligter dess utöfvande medför, som utmärker Englands folk. Att införa det hos oss utan att vara

genom långvarigt bruk af juryinstitutionen dertill förberedd, synes så mycket mindre lämpligt, som Utskottet åtminstone för sin del icke kan, med något anspråk att hafva träffat det rätta, angifva den gräns, vid hvilken behörigheten att såsom juryman tjenstgöra skulle inträda. Om man, såsom någon gång blifvit satt i fråga, läte den sammanfalla med den gräns, der valrätt till Andra Kammaren vidtager, så vore juryns sammansättning af personer med tillräcklig insigt och förmåga att pröfva halten af den bevisning, som i ett mål förebragts, enligt Utskottets förmenande icke i någon mån tryggad.

I andra länder, Nordamerikas Förenta stater, Frankrike, Belgien, Österrike och Preussen, bestå jurymannakorpserna af ett urval bland dem som innehafva vissa för jurymannabefattningen nödiga ansedda kvalifikationer. Detta är onekligen mer betryggande för juryns ändamålsenliga sammansättning, såvida man lyckas finna valmän med det förtroende, att valet kan anses utgöra ett uttryck af den allmänna meningen. Svårigheten består följaktligen deri att bestämma hvem som bör välja. Under förutsättning att en jurymannakorps borde finnas vid hvarje domstol, der ett tryckfrihetsmål kunde anhängiggöras, eller i hvarje stad, har man satt i fråga, att valet skulle förrättas af de vid val af riksdagsman i Andra Kammaren inom staden röstberättigade. Häremot har med skäl erinrats, att då i de flesta af rikets städer tryckfrihetsmål högst sällan, om ens någonsin förekomma, jurymanna valet skulle nedsjunka till en tom formalitet och följaktligen förlora allt intresse, samt i brist af deltagare kunna bestämmas af några få personer, möjligen af sådana, för hvilka valets utfallande i någon eljest mindre önskvärd riktning vore af intresse. Olämpligheten att betunga samhällsinrättningen med organer, hvilkas verksamhet aldrig påkallades, torde jemväl vara ett giltigt skäl att icke bilda ett så stort antal jurymannakorper, som här vore i fråga.

Den motsatta ytterligheten, som sednast föreslogs af Konstitutions-Utskottet vid 1856—1858 årens riksdag, att för hela riket bilda en centraljury, som utsågs af Riksdagen eller dess delegerade, är, förutom andra brister, så stridande icke blott mot vår rättegångsordnings grundsatsar om laga domstol i brottmål, utan, hvad värre är, mot den konstitutionela grundsats, som ej vill veta af någon representationens inblandning i domaremakts funktioner, att den numera knappast torde räkna någon anhängare. Enahanda torde förhållandet vara med de vid våra riksdagar tid efter annan framträdande förslag om jurymäns utväljande af domstolar, sockenstämmonämnder, pröfningskomitéer m. m.; och Utskottet

skottet kan med så mycket mera skäl förbigå dem, som de säkeligen icke blifvit framställda, derest på den tid detta skedde de kommunala institutioner funnits utbildade, hvilka nu så godt som sjelfmant erbjuda sig såsom de lämpligaste och naturligaste valkorporationer för utseende af jurymän.

Utskottet har nemligen funnit jurymannakorpser bildande länsvis, genom val af landstingen eller af stadsfullmäktige i de städer, som ej i landsting deltaga, förena de fördelar som saknats hos hvarje af de sätt att bilda juryn, hvilka hittills omförmäلت. Flera jurymannakorpser skulle icke behöfva utses, än att åtminstone inom de flestas område något tryckfrihetsmål kunde antagas årligen förekomma, och man hade erhållit en valkorporation, som sjelf icke vore tillsatt för detta ändamål och som just derföre och i följd af det allmänna förtroende den åtnjuter synes i hög grad egnad att vara ett uttryck för den sansade och opartiska allmänna meningen. Ehuru valet enligt Utskottets förslag lemnas fritt inom hela det område, för hvilket landstinget väljer, har Utskottet likväl förutsatt, att jurymännen komma att utses, så vidt möjligt och derest lämpliga personer i tillräckligt antal finnas att tillgå, i eller nära den stad, der tryckfrihetsmål företrädesvis förekomma, på det jurymännens resor må för dem blifva så litet betungande och för parterna så föga kostsamma som möjligt. Detta är ock anledningen hvarföre Utskottet föreslagit att landstinget, der sådant anses nödigt, bör kunna indela landstingsområdet i flera distrikt och inom hvarje distrikt välja en särskild jurymannakorps. En sådan bör, vare sig att den väljes för en stad eller ett landstingsområde eller ett distrikt, utgöras af tillräckligt antal ledamöter för att juryn i hvarje särskildt mål, med beräkning af dem som i anledning af jäf eller laga förfall afgå, alltid må blifva fulltalig. Utskottet har föreslagit antalet till minst 25, med rättighet för valmännen att före valet bestämma en högre siffra.

Sedan på detta sätt blifvit utsedde ett antal allmänt aktade män, bland hvilka, då nämnd i tryckfrihetsmål skall sättas, det för hvarje tillfälle nödiga antal ledamöter är att inkalla, återstår att bestämma, huru detta inkallande skall ske. Att uppdraga detsamma åt domstol skulle möjligen, ehuru med mindre skäl, kunna föranleda till samma anmärkning, som nu riktas mot domstolens rätt att utse en del af nämnden. Deremot torde någon betänklighet mot att låta domstolen genom lottning utse nämndens ledamöter så mycket mindre möta, som anledning icke är att befara, det någon för jurymannabefattningen olämplig person skulle komma att genom lottningen inkallas i nämnden, då denna

tages endast bland de af landstinget eller stadsfullmäktige valde. Då jurymannakorpserna i följd af sättet för deras bildande kunna antagas komma att bestå af oväldige män, bör ock rättigheten för parterna att utan uppgifven anledning utsluta ett visst antal af de till tjänstgöring i juryn inkallade upphöra, helst det alltid står parterna öppet att mot jurymännen anföra jäf såsom emot andra domare. I det nu bestämda antalet ledamöter i den nämnd, som skall i målet döma, har Utskottet icke funnit skäl att föreslå någon ändring. Då nämndens ledamöter icke hädanefter som hittills förutsättas bo inom den stad der domstolen är belägen, har ett särskildt stadgande angående ersättning för deras inställelse föreslagits i 26 §.

I afseende på rättegången förekomma i Utskottets förslag åtskilliga från det nu gällande afvikande stadganden, hufvudsakligen betingade af den nya funktion, som blifvit nämnden tilldelad. Frågan om rättigheten af gjord uppgift om hvem som är åtalad skrifts författare eller utgifvare skall enligt 28 § af nämnden afgöras innan ransakningen om skriftens brottslighet företages, enär nöjaktig utredning i sistnämnda afseende svårligen kan vinnas, förr än rätta svarandeparten ingått i svaromål. Då frågan här gäller huruvida den tilltalade eller den af honom uppgifne bör för skriftens innehåll ansvara, och någon præsuntion om större brottslighet hos den ene än hos den andre af dessa ej eger rum, bör nämndens beslut i denna fråga bestämmas genom enkel pluralitet.

Äfven i de fall då domstol eger pröfva uppgifven författares eller utgifvares behörighet att för skriften ansvara, såsom då han uppgifves icke hafva haft fast bostad i riket eller varit i åtnjutande af sin personliga frihet på den tid skriften utkom, äfvensom när domstol har att bestämma, huruvida jemlikt 15 § sista punkten utspridare af tryckt skrift bör för dess innehåll ansvara, eller om ansvaret bör hvila på den af utspridaren uppgifne boktryckare, skall sådan fråga afgöras innan ransakningen vidare fortgår. Då icke i något af dessa fall särskilda besvär öfver sådana beslut få anföras, kan rättegången icke deraf obehörigen fördröjas.

Att inom den i lagen föreskrifna gräns för nämndens befogenhet det antal frågor till nämnden framställas, hvartill målet föranleder, är ett redan nu af domstolarne vedertaget bruk, hvarom Utskottet dock ansett uttryckligt stadgande böra i lagen införas.

I öfrigt har annan ändring i stadgandena om rättegången icke blifvit vidtagen än att, i öfverensstämmelse med numera omfattade principer i afseende på underställningsmål, de fall då underrätts utslag i

tryckfrihetsmål underställes Hofrätts pröfning blifvit inskränkta, så att underställning komme att ske endast när någon blifvit till ansvar för skriftens innehåll fälld.

I fråga om hvad som är att såsom tryckfrihetsbrott anse, bör gälla, att straff för skrifts innehåll endast följer, när detsamma är enligt allmän lag brottsligt och att straffet bör vara det som allmän lag i ty fall stadgar. I närmaste öfverensstämmelse härmed hänvisar ock Tryckfrihets-förordningens 3 § i afseende på bestraffande af de der uppräknade tryckfrihetsbrott till allmän lag, utom i 2 och 12 mom., hvilka sakna fullt motsvarande stadganden i Strafflagen. I de fall då, såsom i 2 mom. säges, förnekelse af Gud och ett lif efter detta bör med straff beläggas, torde dock detta brott kunna hänföras under 7 Kap. 1 § Strafflagen, som handlar om hädelse mot Gud samt gäckeri med Guds ord och sakramenten, och de i 12 mom. omförmälda lögnaktiga uppgifter och vrängda framställningar till allmänhetens förvillande och förledande kunna saklöst lemnas utan straff i de få fall då de icke råka i strid med de särskilda §§ i Strafflagen. Med dessa jemkningar komme 3 § i gällande Tryckfrihets-förordning att i sin helhet hänvisa till allmän lag och kan då ersättas af det stadgande Utskottet föreslagit i § 16, att brott som genom tryckt skrift begås och för hvilket ej i Tryckfrihets-förordningen särskildt straff finnes utsatt (såsom fallet t. ex. är vid de s. k. ordningsmålen) bestraffas enligt allmän lag.

Enligt 4 § 1 mom. af nu gällande Tryckfrihets-förordning tillkommer det Justitie-statsministern att sjelf eller genom ombud vaka öfver förordningens efterlefnad; och eger Justitie-statsministern för detta ändamål dels att sjelf döma i s. k. ordningsmål, hvarmed förstås mål angående förbrytelser mot de stadgade ordningsreglorna för utgifvande af skrifter, samt för anläggning af boktryckeri och idkande af bokhandel, dels ock att anställa åtal för egentliga tryckfrihetsbrott samt förordna om skrifers beläggande med kvarstad. Då det utan tvifvel är med de principer, på hvilka Tryckfrihets-förordningen eljest hvilat, öfverensstämmande, att hvarje förbrytelse, som genom utgifning af tryckt skrift begås, afdömes af de allmänna domstolarne, har Utskottet föreslagit, att dessa skola till pröfning upptaga jemväl ordningsmålen, hvilket med den skyndsamhet i rättegången stadsdomstolarne böra kunna åstadkomma, icke ens ur denna synpunkt torde möta något hinder. Den skilnad i behandlingen från andra tryckfrihetsmål har dock af lätt insedda skäl bibehållits, att ordningsmålen icke skulle af nämnd afgöras eller underställas Hofrätts pröfning, äfvensom att kvarstad å tryckt skrift icke må vid åtal för förbrytelse mot ordningsreglorna ega rum.

Då emellertid genom denna inskränkning i den myndighets befogenhet, som har att vaka öfver Tryckfrihets-förordningens efterlefnad, densamma endast kommer att innefatta rättigheten att förordna om åtal och kvarstad, har Utskottet ansett denna befattning, som är af natur att tillkomma allmän åklagare, icke lämpligen böra uppdragas åt rikets främste embetsman, hvaremot den helt naturligt låter hänföra sig till området af den verksamhet Justitie-kanslern såsom chef för åklagaremakten eger utöfva. Utskottet föreslår därför att åt denne embetsman öfverlemna hvad som återstår af den Justitie-statsministern nu tillkommande befattning med pressen. Och Utskottet har härtill funnit ytterligare anledning deri, att Justitie-kanslern redan enligt gällande Tryckfrihets-förordning icke blott bör, jemte Justitie-statsministern, genom vederbörande ombud hafva uppsigt öfver tryckfrihetens lagliga bruk (§ 4 mom. 5), utan ock eger efter Justitie-statsministerns och hans ombuds tillstyrkande förordna om kvarstad (5: 8), hvarjemte det är Justitie-statsministern förbjudet att föranstalta om åtals anställande annorlunda än genom Justitie-kanslern. (4: 3, 5; 5: 8).

Åt stadgandena om åtal och kvarstad har Utskottet (§§ 18—23) sökt gifva den förenkling, som de nu gällande bestämmelserna högeligen tarfva. Allmänt åtal bör endast ske på Justitie-kanslerns förordnande, hvaremot om kvarstad kan förordnas så väl af Justitie-kanslern och hans ombud som af domstol, men på enskild målsegandes yrkande endast af domstol. Har kvarstad skett på grund af Justitie-kanslerns eller hans ombuds förordnande, bör åtal anställas inom möjligaste korta tid, hvilken dock i anseende till svårighet för ombuden i aflägsna trakter att kommunicera sig med Justitie-kanslern, icke kunnat inskränkas mer än till tre veckor för landsorten. Inom åtta dagar efter det svarenden blifvit i saken hörd, bör domstolen afgifva sitt utlåtande angående kvarstaden, vid äfventyr att densamma eljest förfaller. I 21 § är tillagdt ett stadgande om huru långt kvarstaden får sträckas, innehållande att derifrån äro undantagna alla i enskild ego öfvergångna exemplar af skriften.

De skäl, hvilka föranleda till särskilda bestämmelser, afvikande från allmänna lagens, rörande skrifter tryckta inom riket, hafva icke samma betydelse i afseende på utrikes tryckta till riket införda skrifter. Utspridare af dylik skrift, som befinnes vara af brottsligt innehåll, bör följaktligen, såsom Utskottet i 31 § föreslagit, därför ansvara enligt allmän lag. Dock må, till förekommande af skriftens spridning, Justitie-kanslern ega rätt att belägga den med kvarstad, hvilken åtgärd underställes pröfning af domstol, som, derest den stadfäster kvarstaden, bör

bestämma viss tid, inom hvilken skriften, vid äfventyr af konfiskation, skall vara ur riket utförd.

I det förslag till Tryckfrihets-förordning, för hvars särskilda stadganden Utskottet nu redogjort, har Utskottet icke haft något uppdrag att lemna åt de i 108 § Regeringsformen omförmälda komiterade till tryckfrihetens vård. Dessa komiterades hufvudsakliga uppgift, att till Hofrätten, innan dess dom fälldes, afgifva bestämda utlåtanden i frågor om åtalade skrifter, upphörde med juryns införande, och deras skyldighet enligt nu gällande Tryckfrihets-förordning att i vissa fall yttra sig angående skrifts beläggande med qvarstad (5: 8) samt angående innehållet af skrift, som på yrkande af främmande stats sändebud eller regering blifvit med qvarstad belagd, kan så mycket heldre upphöra, som den, så vidt Utskottet känner, endast i ytterst få fall tagits i anspråk. Enahanda lärer förhållandet vara med det i 108 § Regeringsformen komiterade meddelade uppdrag, att, i händelse någon författare eller boktryckare, före tryckningen af en skrift, begär komiterades yttrande, huruvida åtal derå efter tryckfrihetslagen kan ega rum, sådant yttrande skriftligen afgifva, med den påföljd att, derest de förklara det skriften må tryckas, både författare och utgifvare blifva från ansvar fria och detta kommer att drabba komiterade. Vid sådant förhållande och då denna institution följaktligen numera förlorat sin egentliga betydelse, anser Utskottet sig böra föreslå dess upphäfvande, i följd hvaraf 108 § Regeringsformen och 70 § Riksdags-ordningen skulle utgå. För att icke behöfva ändra nummerföljden i sednare §§ af dessa grundlagar har Utskottet föreslagit att dela 109 § Regeringsformen och 69 § Riksdags-ordningen hvardera i två §§, på sätt här nedan närmare angifves.

Under åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer Utskottet, att Riksdagen måtte antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling

1:o följande förslag till

Tryckfrihets-Förordning.

§ 1.

Enhvar ege att, utan något af den offentliga makten i förväg lagdt hinder, i tryck utgifva skrifter; och må ej någon kunna i annan ord-

ning eller i annat fall, än denna lag stadgar, för tryckt skrifts innehåll tilltalas eller straffas.

§ 2.

Hvad i denna lag stadgas, gälle alla skrifter och dertill hörande afbildningar, som utgått från tryckpressen eller genom andra likartade mekaniska medel blifvit mångfaldigade.

§ 3.

Denna lag må ej tillämpas å tryckt skrift, som ej blifvit utlemnad till försäljning eller till spridande på annat sätt.

§ 4.

Alla hos domstolar, embetsverk, samt andra offentliga myndigheter och inrättningar befintliga protokoll, skrifter och handlingar må, med här nedan stadgade vilkor och undantag, af enhvar i tryck utgifvas, och skola för detta ändamål icke allenast i afskrift mot lösen utlemnas åt den det äskar, utan äfven kunna, om det ej medför betydande olägenheter, på stället utan lösen afskrifvas. Tjensteman, som obehörigen hindrar eller fördröjer utlemnandet eller afskrifningen, varde derfor såsom för tjenstefel tilltalad och straffad.

§ 5.

1:o. Protokoll hållna hos Konungen i ministeriela ärenden och kommandomål, Stats-Rådets protokoll med dertill hörande handlingar, protokoll hållna hos Riksdagens Kamrar eller Hemliga Utskott eller hos de i 50 § Riksdags-ordningen omförmälda deputerade, Konstitutions-Utskottets protokoll rörande Stats-Rådet, samt Banko- och Stats-Utskottens, Banko- och Riksgäldsverkens, eller Revisorernes öfver samma verk protokoll och handlingar rörande hemliga ärenden må icke utan vederbörandes tillstånd före 50 år efter protokollets eller handlingens datum utbekommas eller genom tryck offentliggöras. Utgifvas sådana handlingar af trycket i strid med hvad nu sagdt är, och finnes ej särskildt straff derå i allmän lag utsatt, böte utgifvaren 100 R:dr eller mera efter brottets beskaffenhet.

2:o. Försvarsverket angående handlingar, hvilkas kungörande kan medföra våda för rikets säkerhet, må icke utlemnas eller genom tryck offentliggöras, vid ansvar som i nästföregående mom. stadgas.

3:o. Ministeriela handlingar, hvilka icke äro att hänföra till de i första mom. af denna § omförmälda, äfvensom diplomatiska personers anteckningar eller berättelser öfver ministeriela ärenden, hvilka beröra förhållanden under sednast förflutna 50 år, få ej utan Kongl. Maj:ts tillstånd utgifvas. Den häremot bryter straffas som i 1 mom. säges.

4:o. Vid offentliggörandet af rättegångshandlingar skall uteslutas allt sådant, som innehåller hädelser mot Gud eller lasteliga uttryck om rikets öfverhet eller högeligen sårar blygsamheten, äfvensom hvad i afseende på personer, hvilka saken icke rör, kan i sådana handlingar hafva influtit anstötligt eller förklenligt. Den häremot bryter böte 50 R:dr.

5:o. I andra fall, än då allmän lag och gällande författningar der-till föranleda, må ej i tryck meddelas sådana utdrag af kyrkoböcker eller vid fängelse, sjukhus eller hospital förda anteckningar, som lända någon till skada eller förklenande, vid bot af 50 R:dr eller mera efter brottets beskaffenhet.

6:o. Äro skrifter eller handlingar af enskild person i allmän vård öfverlemnade, gälle i afseende å deras offentliggörande de vilkor, som vid mottagandet blifvit fastställda. Utgifvas i tryck dylika skrifter och handlingar i strid mot de fastställda vilkoren, böte utgifvaren 50 R:dr. Lag samma vare, om enskildt bref, som ej till något rättegångsmål hör, utan författarens tillstånd i tryck utgifves. Offentliggöres skrift, handling eller bref, som i detta mom. omförmäles, vare utgifvaren alltid ansvarig för innehållet, derest detsamma befinnes brottsligt.

§ 6.

Angående eganderätt till skrift, gälle hvad som stadgas i särskild lag, stiftad i den ordning 87 § Regeringsformen föreskrifver.

§ 7.

Privilegier å skrifiers utgifvande må icke hädanefter meddelas; Konungen dock obetaget att sådana till allmänna inrättnings understöd redan förlänta hvarje gång på högst 20 år förnya.

§ 8.

Innan något nummer eller häfte af tidning eller tidskrift utgifves, skall i Stockholm hos Justitie-kanslern och å annan ort hos hans der förordnade ombud skriftligen uppgifvas skriftens titel och tryckningsort, äfvensom den persons namn, som i egenskap af utgifvare bestämmer skriftens innehåll. Lag samma vare, der förändring i något af dessa hänseenden eger rum.

Utgifves tidning eller tidskrift innan anmälan, som nu sagdt är, skett, böte boktryckaren 100 R:dr.

§ 9.

Hvarje svensk undersåte, som råder öfver sig och sitt gods samt ej är medborgerligt förtroende förlustig, ege att anlägga boktryckeri och idka bokhandel; dock må boktryckeri anläggas endast i stad eller inom ett afstånd derifrån af högst en half mil. Anläggning af boktryckeri skall minst 14 dagar förr, än någon skrift derifrån utgifves, anmälas hos stadens magistrat eller, der sådan ej finnes, hos den för staden särskildt tillsatta styrelse. Der boktryckeri ombyter egare, åligge den nye egaren att derom göra anmälan, innan någon skrift från boktryckeriet utgifves. Den som nu föreskrifven anmälan försummar, böte 100 R:dr.

§ 10.

1:o. Å hvarje tryckt skrift skall boktryckarens namn jemte tryckningsorten och årtalet utsättas. Försummas det, böte boktryckaren, så ock den som skriften försäljer eller annorledes utsprider, 100 R:dr. Tidning eller tidskrift skall derjemte, vid enahanda bot för boktryckare, på hvarje nummer eller häfte upptaga namnet på den, som i egenskap af utgifvare bestämmer skriftens innehåll.

2:o. Hvad här stadgas om utsättande af boktryckares namn, tryckningsort och årtal, gälle dock ej för notifikationer och formulärer med mera af dylik beskaffenhet.

§ 11.

Boktryckare må ej utan författares eller utgifvares tillstånd hans namn å tryckt skrift utsätta, ej heller annorledes uppenbara, såvida ej anstaldt åtal dertill föranleder, vid bot af 300 R:dr.

§ 12.

§ 12.

Utsätter någon i bedräglig afsigt å tryckt skrift orätt boktryckare-namn, tryckningsort eller årtal, straffes med böter eller fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen försvärande, kan till straffarbete i högst två år dömas. Lag samma vare, om falskt författare- eller utgifvarenamn skrift åsättes. Diktadt namn, hvarmed ingen verklig person utmärkes, vare ej förbjudet att å skriften utsätta.

§ 13.

Af hvarje tryckt skrift skall boktryckaren, samtidigt med skriftens utlemnande till försäljning eller spridande på annat sätt, aflemna ett exemplar i Stockholm till Justitie-kanslern och å annan ort till hans der förordnade ombud. Den det försummar böte 75 R:dr.

§ 14.

Till Kongl. Bibliotheket samt till hvarje af rikets universitet skall boktryckare af allt, som under året hos honom tryckes, inom slutet af Juni månad nästföljande år utan betalning aflemna ett fullständigt och felfritt exemplar jemte dertill hörande plancher. Underlåter någon det, böte för hvarje särskildt fall 50 R:dr och vare ändock pligtig att, vid enahanda ansvar, inom ny förelagd tid behöriga exemplar aflemna.

§ 15.

För innehållet af tryckt skrift vare, med det undantag här nedan sägs, författaren ansvarig, om han sitt namn å skriften utsatt eller densamma till offentliggörande i tryck utlemnadt. I annat fall ansvare utgifvaren.

Öfversättare af skrift vare såsom dess författare ansedd.

För allt som offentliggöres i tidning eller tidskrift eller annan skrift, som innehåller bidrag af flera författare, ansvare den, som i egenskap af utgifvare bestämt skriftens innehåll.

Kan ej ansvarig författare eller utgifvare uppgifvas, eller varder derom gjord uppgift bestridd och pröfvas vara oriktig, ändå att densamma af den uppgifne författaren eller utgifvaren erkännes, stånde boktryckaren ansvaret. Lag samma vare, om författaren eller utgifvaren

vid den tid, då skriften utgafs, ej hade fast bostad i riket och der vistades eller icke var i åtnjutande af personlig frihet.

Utsprider någon skrift, hvarå boktryckarens namn och tryckningsorten ej äro utsatta, vare i fråga om ansvar för innehållet såsom boktryckare ansedd, derest ej styrkas kan, från hvilket tryckeri skriften utgått.

§ 16.

Brott, som genom tryckt skrift begås och för hvilket ej i denna lag särskildt ansvar finnes utsatt, bestraffas enligt allmän lag och varde skriften konfiskerad; dock att konfiskationen, så vidt möjligt är, inskränkes till den eller de delar af skriften, hvilka befunnits af brottsligt innehåll. Sålunda till konfiskation dömd skrift eller del deraf må icke vidare försäljas eller utspridas, ej heller må hvad som befunnits brottsligt ånyo af trycket utgifvas. Hvar som häremot bryter vare, då han om konfiskationen egt eller bort ega kunskap, förfallen till ansvar efter samma lagrum, enligt hvilket straff för det genom skriften begångna brottet förut blifvit ådömdt.

§ 17.

Justitie-kanslern åligge att sjelf eller genom ombud, som af honom förordnas, vaka öfver denna lags efterlefnad.

§ 18.

Finner Justitie-kanslern förbrytelse mot denna lag vara begången af beskaffenhet att den af allmän åklagare bör beifras, ege han vidtaga åtgärd till målets utförande vid laga domstol.

§ 19.

Åtal för tryckt skrifts innehåll må ej af allmän åklagare anställas, sedan sex månader förflutit från den tid skriften, jemlikt § 13, blifvit till Justitie-kanslern eller hans ombud inlemnad.

§ 20.

Anses tryckt skrift böra till åtal af allmän åklagare föranleda, ege Justitie-kanslern eller hans ombud att, derest så prövas nödigt, låta belägga skriften med qvarstad.

Jemväl domstol må, sedan åtal der blifvit anhängiggjort, på yrkande af allmän åklagare eller enskild målsegrande, förordna att tryckt skrift skall med qvarstad beläggas.

§ 21.

Qvarstad å tryckt skrift skall verkställas å alla i författarens, utgifvarens, förläggarens, boktryckarens samt bokhandlares eller annan utspridares värjo befintliga exemplar, men må ej läggas å större del af skriften, än det eller de häften eller nummer, i hvilka det såsom brottsligt ansedda förekommer. Ej må qvarstad, innan den blifvit i tryckningsorten verkställd eller påbjuden, annorstädes ega rum, utom i det fall att skriften ej blifvit, enligt § 13, till Justitie-kanslern eller hans ombud inlemnad, eller att boktryckarens namn och tryckningsorten ej finnas å skriften utsatta.

§ 22.

Har Justitie-kanslern eller hans ombud förordnat om qvarstad, skall, vid äfventyr att densamma eljest anses förfallen, i Stockholm inom åtta dagar och i landsorten inom tre veckor anmälan derom ske hos vederbörande domstol och målet der anhängiggöras.

Domstolen skall, inom åtta dagar sedan svaranden blifvit hörd, gilla eller upphäfva qvarstaden, vid påföljd att densamma eljest förfaller, utan att kunna vidare påjudas.

Inom samma tid bör domstol meddela beslut i anledning af der framställt yrkande om qvarstad.

Qvarstad skall ofördröjligen och utan hinder af deröfver förd klagan verkställas.

§ 23.

Den, som med vetskap derom, att qvarstad å tryckt skrift blifvit påbjuden, skriften utsprider, vare förfallen till det straff allmänna lagen stadgar för den, som qvarstad bryter.

§ 24.

Mål angående förbrytelse mot denna lag upptages vid allmän underrätt i den stad, der förbrytelsen blifvit begången, eller, derest den föröfvats å landet, vid underrätt i närmaste stad.

§ 25.

Lagligheten af åtalad skrifts innehåll skall pröfvas af en utaf nio ledamöter bestående Nämnd. Bestrides riktigheten af gjord uppgift om skriftens författare eller utgifvare, varde jemväl frågan härom till Nämndens afgörande hänskjuten.

§ 26.

Den i nästföregående § omförmälda Nämnd bildas sålunda, att inom hvarje landstingsområde och stad, som ej i landsting deltagar, utväljas årligen, af landstinget för landstingsområdet och af stadsfullnåktige för staden, minst 25 allmänt aktade män, bland hvilka, då Nämnd skall sättas, domstolen genom lottnings uttager nio ojäfvige ledamöter. Landstingsområde, som innefattar två eller flera städer, må, efter som landstinget pröfvar nödigt, indelas i särskilda distrikt; och gälle i ty fall för sådant distrikt hvad ofvan om landstingsområde stadgadt är. Ledamot i Nämnden må ej utan laga förfall denna befattning sig undandraga eller därför erhålla annan godtgörelse, än att domstolen må tillägga honom, om han sådant äskar, ersättning för resekostnaden enligt hvad för landstingsman finnes stadgadt. Sådan ersättning skall, der ej enskild part ålägges att densamma gälda, af allmänna medel utgå.

§ 27.

Nämndens ledamöter skola på kallelse sammanträda inför domstolen och aflägga edlig försäkran att efter bästa förstånd och samvete utlåtande i saken afgifva och att i obrottslig tystnad hålla såväl hvad som under öfverläggningen yttras, som huru de särskilda ledamöterna rösta.

§ 28.

Uppstår, såsom i 25 § sägs, fråga om riktigheten af gjord uppgift angående åtalad skrifts författare eller utgifvare, skall, sedan undersökning derom skett, till Nämndens afgörande hänskjutas den frågan: »Är N. N. såsom den åtalade skriftens författare (utgifvare) för dess innehåll ansvarig?» Är sålunda, eller, der stridighet eljest uppstår, af domstolen bestämdt, hvilken det åligger att i saken svara, eller äro parterna ty förutan derom ense, skall domstolen, sedan ransakningen i öf-

rikt blifvit fulländad, till Nämndens besvarande framställa denna fråga: »Är skriftens innehåll brottsligt efter det lagens rum, åklagaren åberopat?» Afser åtalet flera brott, eller föranleder målets beskaffenhet i öfrigt till flera frågor, varde de hvar för sig framställda.

§ 29.

Då fråga, enligt hvad i nästföregående § omförmäles, till Nämndens afgörande hänskjutes, skall domstolen i sammanhang dermed till Nämnden aflemna, jemte alla till målet hörande handlingar, en fullständig skriftlig sammanfattning af hvad i saken förekommit. Derefter öfverlägga Nämnden inom sig om det beslut, som fattas skall, hvilket bör grundas på de skäl, som under ransakningen förekommit; och skall Nämnden med ja eller nej besvara den framställda frågan. Ej må Nämnden åtskiljas innan den sitt beslut fattat. Fråga huruvida uppgifven författare eller utgifvare är för åtalad skrifts innehåll ansvarig, afgöres af Nämnden genom de flesta rösterna; men ej må någon för skriftens innehåll till ansvar fällas, derest ej Nämnden med minst två tredjedelar af rösterna förklarar det brottsligt.

§ 30.

Sedan Nämndens beslut blifvit inhemtadt, pröfve och afgöre domstolen målet och afkunne ofördröjligen för parterna utslag. Har den tilltalade blifvit fälld till ansvar för sådan förbrytelse, som enligt denna lag beror på Nämnds afgörande, skall domstolens utslag underställas Hofrätts pröfning.

§ 31.

I afseende på förbrytelse, begången genom utrikes tryckt och till riket införd skrift, gälle hvad allmän lag stadgar om spridande af skrifter af brottsligt innehåll; dock må Justitie-kanslern. der han så finner nödigt, förordna om skriftens beläggande med qvarstad. Vidtager han sådan åtgärd, skall anmälan derom ofördröjligen ske hos domstol, som eger att upphäfva eller gilla qvarstaden, i hvilket sednare fall viss tid bör utsättas, inom hvilken skriften skall, vid äfventyr af konfiskation, vara ur riket utförd.

§ 32.

Angående ansvar och ersättningsskyldighet för obefogadt åtal gälle hvad i allmän lag stadgas.

§ 33.

I allt, hvad genom denna lag icke uttryckligen annorlunda stadgadt är, gälle hvad i allmän lag om rättegång i brottmål sägs.

§ 34.

Alla mål angående förbrytelser mot denna lag skola, vid ansvar för domare och embetsmän, med största skyndsamhet afgöras.

2:o följande förändringar i

Regeringsformen.

(Nuvarande lydelse, hvori med kursiv stil äro utmärkta de delar som föreslagits att ändras eller utgå). (Föreslagen lydelse, hvori ändringarne äro med kursiv stil utmärkta).

§ 108.

Lagtima Riksdag skall hvar tredje år, på sätt i Riksdags-ordningen sägs, förordna sex för kunskaper och lärdom kända män att jemte Justitie-Ombudsmannen, som bland dem förer ordet, utöfva vård öfver tryckfriheten. Desse komiterade, af hvilka två, utom Justitie-Ombudsmannen, skola vara lagfarne, ege sådan befattning, att, i

händelse någon författare eller boktryckare, innan tryckningen, själf öfverlemnar dem en skrift och begär deras yttrande, huruvida åtal derå, efter tryckfrihetslagen, kan ega rum, skola Justitie-Ombudsmannen och minst trenne komiterade, hvaraf en lagfaren, ett sådant yttrande skriftligen afgifva. Förklara de deruti, att skriften må tryckas, vare då både författare och boktryckare från allt ansvar frie, och ligge det å komiterade.

§ 109.

Lagtima Riksdag kan ej utan egen begäran upplösas förr än den varit fyra månader tillsammans, derest icke Konungen, såsom i Riksdagsordningen sägs, förordnar om nya val till båda Kamrarna eller den ena af dem, i hvilka fall Riksdagen skall, med bibehållande af sin egenskap utaf lagtima, sammanträda å den tid inom tre månader från det Riksdagen blef upplöst, som Konungen bestämmer, samt må ej vidare af Konungen upplösas förr än efter fyra månader från det senare sammanträdet början.

Urtima Riksdag eger Konungen, när Han för godt finner, åtskilja, och vare urtima Riksdag alltid upplöst, innan tid för lagtima Riksdags sammanträde infaller.

Der så oförmodadt skulle hända, att Riksdag, när den avslutas, icke hade staten reglerat eller någon ny

§ 108.

Lagtima Riksdag — — — —
— — sammanträdet början.
Urtima Riksdag — — — —
— — — sammanträde infaller.

§ 109.

Der så oförmodadt skulle hända
— — — — — — — —
— — — uppgöra och utfärda.

bevillning till bestämdt belopp sig åtagit, fortfare den förra statsregleringen och bevillningen intill nästa Riksdag. Är åter bevillningens hela belopp bestämdt, men Kamrarne icke om fördelningen deraf ense, då skola, efter den fastställda bevillningssummans förhållande till den som vid föregående riksdag blifvit fördelad, de i den sista bevillnings-förordningen stadgade artiklar jemnliskt ökas eller minskas; och uppdrage Riksdagen sine Fullmäktige i Banken och Riksgälds-kontoret, att en ny bevillnings-förordning på sådan grund uppgöra och utfärda.

Riksdags-ordningen.

§ 69.

Lagtima Riksdag skall hvart tredje år tillsätta en Nämnd af fyratioåtta personer, deraf hvardera Kammaren genom sluten omröstning inom sig utser tjugufyra, och hvilken Nämnd, i den ordning 103 och 104 §§ Regeringsformen stadga, eger att döma, huruvida Högsta Domstolens samtliga ledamöter gjort sig förtjenta att i deras viktiga kall bibehållas, eller om visse af dem, utan bevisligen begångna fel och brott, hvarom Regeringsformens 102 § handlar, likväl kunna anses böra från utöfningen af Konungens domsrätt skiljas.

§ 69.

Lagtima Riksdag — — — —
— — — domsrätt skiljas.

§ 70.

Denna Nämnd träder samma dag den blifvit vald tillsammans. Nämndens samtliga ledamöter rösta först, man för man, öfver den frågan: Skall omröstning anställas till utslutande af någon bland Högsta Domstolens ledamöter? Besvaras denna fråga enhälligt eller af de flesta rösterna med nej, blifva Högsta Domstolens samtliga ledamöter bibehållne. Besvaras den åter med ja, uppgör hvar och en af Nämnden en sluten lista på dem af Högsta Domstolens ledamöter, flera eller färre, som han anser böra entledigas. De tre bland dessa, som då fått det största antal röster emot sig, ställas hvar efter annan under ny omröstning, hvarvid två tredjedelar af rösterna fordras emot den eller dem, som skola anses vara från Riksdagens förtroende utslutne; och förhållas derefter såsom i Regeringsformens 103 § vidare föreskrifves.

Den i föregående § omförmälda Nämnd träder — — — —
— — vidare föreskrifves.

§ 70.

Lagtima Riksdag skall hvar tredje år förordna sex för kunskaper och lärdom kända män, att, jemte Justitie-Ombudsmannen, som bland dem förer ordet, utöfva vård öfver tryckfriheten. Desse komiterade, af hvilka två, utom Justitie-Ombudsmannen, skola vara lagfarne, väljas medelst omröstning genom tjugufyra valmän,

Bih. till Riksd. Prot. 1871. 3 Saml. 5 Häft.

deraf hvardera Kammaren inom sig utser tolf. Afgår mellan riksdagarne någon bland komiterade, välja de öfrige till det lediga rummet en behörig man.

Stockholm den 26 April 1871.

På Utskottets vägnar:

TH. MUNCK AF ROSENSCHÖLD.

Reservationer:

af Herr *Nils Larson*: »Då jag uti några punkter af det nu afgifna förslaget till ny tryckfrihetslag, hvilka så väl i principiellt som praktiskt afseende synas mig vara af icke så oväsentlig betydelse, nödgats i mer och mindre mån skilja mina meningar från Utskottsmajoritetens, så har jag ansett mig böra medelst begagnande af reservationsrätten framlägga mina särskilda meningar, på det att äfven dessa må kunna inom Riksdagens båda Kamrar komma under någon pröfning.

Enligt § 1 mom. 4 af nu gällande tryckfrihetslag, är den, som för nesligt brott blifvit dömd eller förklarad ovärdig att föra andras talan, icke berättigad att utgifva dagblad eller periodiska skrifter. Utskottet har likväl beslutat att icke uti sitt förslag upptaga detta stadgande. Något positivt skäl för detta beslut finnes icke uti betänkandet anfördt, och jag kan icke heller uttänka något sådant. Deremot synes mig den omständigheten, att stadgandet redan finnes och att något ogillande deraf icke försports, utgöra skäl nog för dess bibehållande, helst som man väl måste medgifva, att ett motsatt förfarande skulle i sjelfva verket vara nära nog detsamma som att för vissa fall — och detta just för de minst ömtåliga — suspendera en del af straffbestämmelserna, enär hvarje

stadgande om förlust af medborgerligt förtroende, som eljest gäller för åtskilliga missbruk af den rättighet, hvarom här är fråga, måste antagas stå i mer eller mindre mån kraftlöst gent emot den, som redan är genom dom förklarad sådant förtroende förlustig, men som detta oaktadt skulle tillerkännas denna rättighet, hvilken han hitintills icke eger. Jag önskar tillika, att rättigheten att inom Sverige utgifva tidning eller tidskrift må förbehållas uteslutande åt svenske undersåter, och åberopar för öfrigt till stöd för mina åsikter i dessa hänseenden hvad Utskottet uti 9 § föreslagit, rörande rättigheten att idka boktryckerirörelse och bokhandel.

Förslagets 15 § innefattar bestämmelser angående den ställning, hvaruti författare, utgifvare och boktryckare ansetts böra stå till hvarandra i fråga om skyldigheten att ansvara för innehållet af tryckt skrift. Utskottet har i detta afseende bibehållit i det närmaste oförändradt hvad som för närvarande är stadgadt så väl derom, att i regeln ansvaret åligger författaren, då han genom sitt namns utsättande sig såsom sådan angifvit, som äfven derom, att denna regel icke skall gälla, derest det skrifna bringas till offentligheten genom tidning eller tidskrift. Utan tvifvel är den grundsatsen riktig, att författaren skall vara ansvarig, då icke någon ovisshet förekommer om hvilken han är; men det torde kunna ifrågasättas, huruvida det för visst fall gjorda undantaget låter sig lika väl försvaras. Det är svårt att inse hvarföre den eljest ansvarige författaren skall vara mera fri, oaktadt han utsatt sitt namn, om han föranstaltar att det brottsligt skrifna införes i en tidning, som antagligen sprides bland en större allmänhet, än om han nöjer sig med att få in det uti en icke periodisk skrift, som sannolikt icke har en så stor spridning att påräkna. Jag vet väl att man härpå skall svara, att, då utgifvaren af en tidning eller tidskrift ansetts böra ansvara för allt, som i skriften inflyter, och man icke funnit rådligt att för tryckfrihetsförseelser införa dubbel ansvarighet, eller ansvar för delaktighet, Utskottet af denna anledning nödgats bibehålla det antydda afsteget från en i allmänhet riktig grundsats. Ja! afsteget är taget redan i den gamla Tryckfrihets-förordningen; men det kan vara fråga om, huruvida icke just detta afsteg varit och är en bland orsakerna till det så mycket öfverklagade bruket af legda ansvariga utgifvare. Tidningsutgifvaren — jag menar här den verkliga — skall meddela allt som tilldrager sig; han kan icke sjelf omedelbarligen känna allt och ännu mindre detaljerna utaf allt; han måste bero af meddelanden från andra, men får icke, äfven då författaren af en insänd uppsats vill ansvara för innehållet, uti sin tidning intaga sådan uppsats utan att på sig öfverflytta ansvars-

skyldigheten, eller, ined andra ord, utan att sjelf blifva »ansvaring»; — och han försättes i frestelse att anlita det s. k. ansvaringsystemet för att skydda sin offentliga verksamhet mot det afbrott, som eljest skulle kunna blifva följderna af ett mot honom anställt tryckfrihetsåtal, äfven om han sjelf icke vore i egentlig mening den brottslige. I den danska presslagen af 3 Januari 1851 är grundsatsen rörande författares ansvarighet följdriktigt genomförd, så att hvarje författare, som utsatt sitt namn, bär hela ansvaret för hvad han för offentligheteu skrivit, äfven då offentliggörandet sker i tidning eller tidskrift. Några olägenheter deraf lära icke hafva försports i Danmark; och jag kan icke finna annat, än att ett i grunden så riktigt stadgande borde, efter den redan tjugoföråriga erfarenhet, som derom vunnits i grannlandet, utan fara kunna godkännas äfven hos oss. Man har häremot anfört, att förhållandet är annat i Danmark, »man vet icke utaf några ansvaringar der.» Jag svarar derpå: *den danska presslagen måtte då vara god nog i detta afseende.* Farhågan för att ett nytt slag af ansvaringar skulle hos oss uppstå, om ett liknande stadgande antoges, synes mig då vara något för långt drifven; ty om också, i motsats till hvad som visat sig i Danmark, någon tidning här icke skulle finna det för sin egen del betänkligt, att uti sina spalter skyldra inför allmänheten med ansvarigars namn, skall det befarade missbruket dock möta icke så oväsentliga dels praktiska svårigheter och dels andra betänkligheter, helst om lagen, såsom den både kan och bör, uppställer sådana kvalifikationsbestämmelser för rättigheten att på eget ansvar i tryck offentliggöra skrifter, att ingen annan må kunna såsom ansvarig författare eller utgifvare uppträda, än en hvar, som måste förutsättas vara i stånd att bedöma sina handlingar och deras följder, som af allmänna lagen anses tillräknelig för sina gerningar, och som är åtkomlig för åtal och för det straff, hvartill han kan göra sig skyldig. Utom besväret, obehaget och förödmjukelsen af att för hvarje särskildt fall nödgas söka efter och underhandla med en sådan person, som kunde anses vara för ändamålet tjenlig, måste möjligheten att lyckas vara väsentligen försvårad derigenom, att blotta begäran om namnunderskriften i sådant fall innebär en tydlig varning och antydan, att fara är för tillfället å färde. Men ett namn, som påtagligen endast utmärker ansvaringen, skulle dessutom innebära en antydan för åklagare och jury, att utgifvaren sjelf ansett brottslig den uppsats, hvarunder han låtit utsätta ett sådant namn; och man må väl kunna antaga, att utgifvaren icke gerna skall vilja på sådant sätt sjelf bidra till att framkalla åtgärder och beslut, hvilkas följder han i allt fall måste vidkännas, då han icke lärer kunna undgå att på ett eller annat sätt godtgöra den

legde ansvaringen för de lidanden, denne kan blifva underkastad. Visserligen kan dock icke någon lag *helt och hållet förebygga* öfverträdelse; men hvarje lag bör kunna vara sådan, att den åtminstone icke *framtvingar* dem.

Enligt 25 § af Utskottets förslag skall, då tvist uppstår, om hvilken som bör för innehållet af åtalad skrift ansvara, sådan tvist hänskjutas till afgörande af den nämnd, som har att döma öfver lagligheten af skriftens innehåll, och då ändamålet med detta förslag är, att afgörandet icke skall behöfva bero uteslutande af laga bevisning, utan kunna i mer eller mindre mån bestämmas efter de dömandes egna meningar, något som synes mig icke böra få ega rum uti mellanpersonliga tvister, hvilka, enligt mitt förmenande, böra af domstolen afgöras; så kan jag icke instämma uti hvad Utskottet i denna del föreslagit. Förslaget antagande skulle dessutom leda till nämndens besvarande med minst tvänne sammanträden för ett och samma mål, der sådan tvist uppstode, enär den ransakning i hufvudfrågan, som måste föregå nämndens slutliga dom deröfver, icke kunde af domstolen företagas förr än nämnden genom särskildt beslut framställt den rätta svarandeparten. Af dessa anledningar hemställer jag, att §§ 25, 28 och 29 måtte få det innehåll och den lydelse, nedanstående förslag upptager.

I fråga om grunderna och sättet för nämndens sammansättning hafva flera olika meningar sökt göra sig gällande. I *ett* afseende hafva dock alla varit ense, nemligen att de nu gällande bestämmelserna härom icke böra bibehållas. De flesta hafva också varit eniga derom, att, hvad landsbygden och småstäderna angår, de män, bland hvilka juryledamöterna skola uttagas, böra väljas af landstingen. Men beträffande de städer, hvilka ej i landsting deltaga, har Utskottets förslag vid den slutliga behandlingen frångått ur en votering med tio röster emot nio. De nio ledamöterna af Utskottet, hvilka uti denna fråga kommit i minoriteten, hafva deremot ansett, att, då uti dessa städer några hinder icke såsom i landsorten förefinnas mot tillämpningen af en fullt rationel grundsats, den ifrågavarande valrätten borde tillkomma de städernas innevånare, hvilka äro berättigade att välja riksdagsmän till Andra Kamraren, och hvilka, enligt 31 § Regeringsformen, *jemväl äro ombetrodda att utöfva städernas valrätt för tillsättande af städernas domare*. Om åt stadsfullmäktige öfverlemnas att bestämma: när val bör ega rum; för huru lång tid valet skall gälla inom af lagen stadgad begränsning, hvilken begränsning jag hemställer måtte utsträckas till tre år; samt hvad som i öfrigt af lagens stadganden angående valen lemnas obestämdt; — så kunna dessa val, utom för första gången efter lagens trädande i kraft,

ordnas på det sätt, att de ske samtidigt med riksdagsmannavalen till Andra Kammaren och efter samma upprop, hvarigenom snart sagdt allt särskildt besvär och all kostnad undvikes. Man kan då också med viss-
het antaga, att valmännen skola till betydande antal taga del i valen, hvilkas resultat på detta sätt blifva, hvad de böra vara, *verkliga uttryck af allmänt förtroende*.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, vågar jag vörd-
samast hemställa, det Riksdagen måtte, i stället för motsvarande delar af Utskottets förslag, antaga följande nemligen:

§ 8.

Rättighet att utgifva tidning eller tidskrift tillkom-
mer hvarje svensk undersåte, som, enligt hvad i § 15 sägs, icke är obehörig att för innehållet af tryckt skrift an-
svara och dessutom icke är medborgerligt förtroende
förlustig eller förklarad ovärdig att föra andras talan.

Innan något nummer eller häfte af sådan skrift
utgifves, — — — — — eger rum.

Utgifves tidning — — — — — 100 R:dr.

§ 15.

För innehållet af tryckt skrift ansvare författaren,
om han sitt namn å skriften utsatt eller densamma till
offentliggörande i tryck utlemnat och derjemte, vid
den tid då skriften utgafs, uppnått femton års ålder,
var i riket bosatt och i åtnjutande af sin personliga
frihet samt icke afvita eller eljest genom kropps- eller
sinnessjukdom beröfvad förståndets bruk. Har icke
någon sådan författare sig uppgifvit, hvilat ansvaret
under samma vilkor på utgifvaren. Saknas något af
de bestämde vilkoren för att ansvaret må åligga för-
fattaren eller utgifvaren, faller det på boktryckaren.
Lag samma vare om ansvar för innehållet af särskild
uppsats i tidning eller annan skrift, som innehåller bi-
drag af flera författare.

Öfversättare af skrift vare såsom dess författare
ansedd.

Utsprider någon — — — — — skriften utgått.

§ 25.

Lagligheten af åtalad skrifts innehåll skall pröfvas af en utaf nio ledamöter bestående Nämnd.

§ 26.

Den i nästföregående § omförmälda Nämnd bildas sålunda, att inom hvarje landstingsområde och stad, som ej i landsting deltagar, utväljas, hvarje gång för en tid af högst tre år, af landstinget för landstingsområdet och af stadens till deltagande i riksdagsman-
naval berättigade innevånare för staden, minst tjugofem allmänt aktade män, bland hvilka, då Nämnd skall sättas, domstolen genom lottning uttager nio ojäfvige ledamöter. Landstingsområde, som innefattar två eller flera städer, må, efter som landstinget pröfvar nödigt, indelas i särskilda distrikt; och gälle i ty fall för sådant distrikt hvad ofvan om landstingsområde stadgadt är.

Stadsfullmäktige ega meddela de nödiga bestämmelserna med afseende på hvad ofvan sagdt är om val för stad. Sådant val förrättas af Magistraten. Hvarje röstande eger dervid en röst.

Ledamot i Nämnden — — — — —
— — — — — allmänna medel utgå.

§ 28.

Sedan ransakningen blifvit fulländad, skall domstolen till Nämndens besvarande framställa denna fråga: »Är skriftens innehåll brottsligt efter det lagens rum, åklagaren åberopat?» Afser åtalet — — — — —
— — — — — framställda.

§ 29.

Då fråga, — — — — — sitt beslut fattat. Derest ej minst två tredjedelar af Nämndens ledamöter förenat sig om den tilltalades fällande, anses han frikänd».

af Herr *Hierta*, som instämt i Herr Nils Larsons reservation rörande §§ 15, 25 och 26 i Utskottets förslag.

af Herr *Per Nilsson*, som instämt i den af Herr Nils Larson afgifna reservation och derjemte yttrat:

»Vid § 9 får jag anmäla min reservation, att rättighet att anlägga boktryckeri äfven måtte tillåtas i rikets köpingar, då §:n komme att erhålla följande lydelse:

Hvarje svensk undersåte, som råder öfver sig och sitt gods samt ej är medborgerligt förtroende förlustig, ege att anlägga boktryckeri och idka bokhandel; dock må boktryckeri anläggas endast i stad och köping eller inom ett afstånd derifrån af högst en half mil o. s. v.»

af Herr *Gumælius*: Vid §§ 20, 21 och 22:

»Utskottets förslag beträffande qvarstad kan jag icke biträda.

Den gamla tryckfrihetslagen stadgar, att Justitie-kanslern må »i Stockholm inom åtta dagar och i landsorterna *aldra sist* inom trenne veckor, efter det qvarstaden lagd blifvit, hafva hänvist målet till vederbörlig domstol och aktor förordnat, då domstolen *sist* inom åtta dagar må pröfva, om qvarstaden skall ega bestånd.» Detta då qvarstad lägges å tryckt skrift genom Justitie-statsministerns föranstaltande. Om åter hos domstolen yrkande om qvarstad af aktor framställes, bör domstolen deröfver utlåta sig inom åtta dagar, »men likväl, derest det utan tidsutdrägt ske kan, Justitie-statsministerns eller dess ombuds utlåtande inhemtas», hvarjemte ytterligare Hofrätten och Tryckfrihets-komitéen sätts i rörelse för att gifva nödigt godkännande åt qvarstadsätgården.

Utskottet har bibehållit samma tider, som den gamla lagen stadgade, men ansett de påpekningar om önskligheten af mindre tidsutdrägt, hvilka framskynta i de här ofvan af mig kursiverade orden »aldra sist» och »sist», kunna utelemnas. Med vår tids betydligt snabbare förbindelsemedel orterna emellan kunde man förr hafva haft anledning antaga, att Utskottet skolat föreslå kortare tider, om inalles bibehållandet af lag om qvarstad före ransakning och dom kan anses stämma öfverens med våra dagars åskådningssätt och med tryckerirörelsens ofantliga utveckling. Ätminstone borde man vid en genoin gripande lagförändring kunna vänta, att hithörande stadgar heldre måtte lindras än skärpas. Men såsom lindring kan jag ej räkna, att Utskottet befriat qvarstadsbeläggningen från de omgångar och vilkor, som dock den gamla lagen

lagen innehåller till tryckfrihetens värnande mot möjliga maktmissbruk från domstolens sida. Nu vill man öfverlemna denna sak åt aktors och underdomstolens godtfinnande, en enkel utväg, men en vådlig.

Visserligen är det en sanning, att qvarstads-stadgandet sällan tillämpas; men ingen säkerhet finnes, att det ej under andra tidsförhållanden kan komma att strängt tillitas för att klämma efter en misshaglig tryckfrihet och kanhända rent af omöjliggöra fortsatt utgifvande af en periodisk skrift. Om man, lika med Utskottet, gör qvarstadsbeläggandet synnerligen lätt och bekvämt för »vederbörande», så må det å andra sidan med fog kunna begäras, dels att de tre tider, som i § 22 omtalas, blifva, så mycket förändrade omständigheter medgifva, förkortade, dels också att i lagen inrymmes en klar och oförtydbar bestämmelse om, att, der qvarstadsbelagd tryckt skrift frikännes, ej blott qvarstaden skall upphäfas, utan ock fullt nöjaktigt skadestånd tillerkännas skriftens egare för all förlust, som han kan anses hafva lidit genom qvarstaden.

Då emellertid jag icke vågar inlåta mig på det vanskliga företaget att söka formulera förslag till ändrad ordalydelse af ifrågavarande grundlagsparagrafer, hvilket väl bör tillkomma Konstitutions-Utskottet, hemställer jag vördsamt:

att det föreliggande grundlagsförslagets §§ 20, 21 och 22 måtte i den syftning, reservationen angifver, åter-sändas till Utskottet.

Vid § 26:

Man har klandrat den nu stadgade jurysammansättningen hufvudsakligast därför, att domstolen, sjelf oansvarig för jury-domen, i de flesta fall kan, om den vill, förutbestämma utgången genom sitt jurymannaval. Med eller utan giltiga skäl har den uppfattning vunnit spridning, att domstolen ej alltid vid sitt val tillvägagått med full opartiskhet. Allmänheten har trots sig finna, att en tidnings förlöpningar ofta blifvit hårdt bedömda, medan en annans orättrådighet haft att påräkna ett frikännande, som den allmänna meningen haft svårt att biträda. Dessa förhållanden, verkliga eller skenbara, hafva icke varit egnade att befästa domstolarnes anseende, hvarpå dock ligger så mycken vikt.

Ej heller har juryinrättningens anseende vunnit på den omständighet, att käre och svarande kunnat i juryn insätta hvar sina tre talemän, hvilka ej sällan torde hafva under alltför ringa kontroll fortsatt en ransakning, som borde vara avslutad, och sökt på domstolens

jurymän öfva inverkan medelst skäl och upplysningar, som ej under målets behandling inför rättens protokoll framkommit.

Lika med Utskottets flertal anser jag juryns nuvarande sammansättning icke hållbar och delar den mening, att man bör söka vinna någonting bättre.

Detta bättre har Utskottets flertal trott sig finna deruti, att stadsfullmäktige i Stockholm, Göteborg och Malmö, samt i öfrigt landstingen, skulle få välja grupper af jurymän, bland hvilka lotten sedan skulle för hvarje särskildt mål uttaga ett niotal domare.

Det skulle sålunda blifva den så kallade »sjelfstyrelsen», som finge reglera tryckfriheten. Tanken är vacker, och jag skulle med nöje ansluta mig till densamma, om den fagra frukt, som här framhålles, vore annat, än ett tomt skal, innehållande på sin höjd ett embryo till hvad den ger sig ut för att vara.

Ty kommunal sjelfstyrelse lär det i sjelfva verket icke vara, att fåtalet på bevillningsgrund kan mot flertalet öfva, samt i många fall verkligen öfvar, en förtryckande öfvermakt, och det synes vara skäl att genomföra landstingens och Stockholms stadsfullmäktiges egen emancipation, att betinga dessa myndigheter rätt att såsom sjelfmyndige utse sina egna ordförande, innan man i deras händer lägger tryckfrihetens, frihetens väl och ve.

Det torde få anses tvifvelaktigt, om landstingsinrättningen skulle något vinna i anseende och behag, i folkelighet, på erhållande af detta nya uppdrag, och det lär ej kunna med full visshet förutses, att ett eller annat landsting mer, än en eller annan domstol, skulle i längd fria sig för misstankar, rykten, förmodanden om maktvänlig, tryckfrihetsfiendtlig stämning och benägenhet att välja fällande jurymän. I ej ringa mån skulle också jurymannaval kretsvis för län med många städer inkräkta på landstingens tid, af hvilken redan nu en dryg del förspilles på en mångfald af val.

Förhoppningen att våra kommunalinrättningar måtte utveckla sig till något bättre, än de hittills blifvit, gör mig redan obenägen att vid dem binda jurymannavalets rätt och ansvar, och jag har svårt att inse, huru någon kan vilja sådant göra. — Om än de finnas, som förmena, att jurymannaval af landsting blefve en dubbelsidig konservativ garanti både emot tryckfrihetens utveckling och för det nuvarande kommunalvalsättets bibehållande, kan det sväriligen förbises, att denna garanti torde blifva af kort varaktighet, enär den föreslagna åtgärden naturnödvändigt måste leda derhän, att den fortgående striden om rösträtten inom kommunerna skall blifva häftigare, envisare, mera förbittrad. Rätten att

medelbart reglera tryckfriheten blefve ett nytt stridsäpple, icke det minst eftersträfvade, från ömse sidor.

Tveksam är jag väl icke, åt hvilkendera sidan, återhålls- eller framstegs-männens, äpplet i sin tid skulle falla; men jag tror det vara ur alla synpunkter bäst, att båda sidorna befrias från att dermed taga befattning.

Jag har önskat, att juryn måtte utses utan all möjlighet till påtryckning, vare sig från höger eller venster, och i sådan afsigt har jag inom Utskottet framställt två särskilda förslag om jurymäns uttågande genom lottning bland dem, som af grundlag fått sig tillerkänd den lika viktiga rättigheten att välja riksdagsmän. Då emellertid intetdera af dessa mina förslag under diskussionen inom Utskottet rönte så mycket understöd, att jag der fann skäl hänskjuta deras öde till omröstning, vill jag icke här upptaga dem, utan i stället sluta mig till och utbedja mig få följdriktigt utveckla ett annat förslag, som inom Utskottet föll först med tillhjälp af den »förseglade sedeln».

Af Utskottets 19 närvarande ledamöter voro nemligen 9 af den åsigt, att i Stockholm, Göteborg och Malmö icke stadsfullmäktige, utan de vid riksdagsmannaval röstberättigade borde erhålla makt och rätt att välja jurymän för tryckfrihetsmål. Under öfverläggningen i Utskottet framkom det förslag, att sådant val kunde ske för 3 år i sänder i samband med riksdagsmannavalet, så att de valmän, som så behagade, kunde vid utöfvande af sin valrätt till riksdagsman medföra och i särskild rösturna inlägga röstsedel till jurymän. Sålunda skulle ett större antal jurymän väljas, bland hvilka i hvarje särskildt tryckfrihetsmål de behöflige 9 domarne komme att utlottas. Genom att sätta jury- och riksdagsmannaval i förbindelse med hvarandra skulle man ock försäkra sig om utsigt att för jurymannavalet vinna ett allmännare deltagande, än eljest kunde vara att motse. Enär förslaget föll, blef icke inom Utskottet vidare talan om de särskilda anordningar (rätt att, likasom vid riksdagsmannaval, begagna kretsindelning, det ursprungliga jurymannaantalets ställande i beroende af städernas storlek o. s. v.), som för detta valsätt torde böra lagstadgas.

Då jag obetingadt delar den åsigten, att det vore vida bättre låta de politiskt berättigade valmännen inom Stockholm, Göteborg och Malmö utse jurymän, än att öfverlemna detta uppdrag åt de penningvalde stadsfullmäktige, så synes mig samma skäl tala för att låta äfven i hvarje annan stad, inom hvilken eller i hvars närmaste omnejd tidning utgifves eller kan komma att utgifvas, valmännen vid val till riksdagsmän eller riksdagsmanselektorer utse jemväl jurymän; och då, enligt försla-

gets § 9, rätt att anlägga boktryckeri ej är begränsad till stadsområdet, utan är utsträckt till en half mil deromkring, ville jag, med särskild hänsyn till de minsta städerna, hemställa, att jurymän kunde få af stadens valmän utses ej blott från staden, utan ock från dess omnejd inom en begränsning af en half mil.

Äfven med denna utsträckning blir jurymans uppoffring för att på kallelse infinna sig hos domstolen icke större, än att allt tal om resekostnadsersättning, vare sig af de tvistande eller af allmänna medel, kunde ur lagen få utgå och jurymannauppdraget höjas till en kommunal hederspost utan godtgörelse.

Då det låter tänka sig, att någon liten stad, hvarest tryckeri ännu vid valtillfället icke finnes, eller der, om det än finnes, ett sådant oskyldighetstillstånd eger rum, att tryckfrihetsåtal är någonting oerhördt, något icke anadt, möjligen skulle alldeles försumma att välja jurymän, så torde ett stadgande böra tilläggas, att, om tryckfrihetsåtal väckes i stad, der jurymän ej äro valde, skall jurydom fällas i närmast belägna stad, som icke gjort sig skyldig till dylik försummelse.

Jag hemställer vördsamt,

att § 26 måtte i angifven syftning till Utskottet återförvisas».

Herr *von Gegerfelt* har velat gifva tillkänna, att han icke deltagit i ärendets slutliga behandling inom Utskottet.